

artelka

**POLITIKA
NEGOZIO GISA**

— **P**olitikari guztiak berdinak diren ala ez, politikariei beraiei bakarrik dagokien zerbait da. Honakoaren inguruko zalantzarik ez dago, ordea: parlamentuko alderdi politiko guztiak berdinak dira. Eta oinarri soziala alderdiak defendatu beharrean politikariak defendatzen aritzen bada, hori da alderdia ordezkatzeko duen burokrata talde batek desitxuratu eta bahitu dutelako politika, eta helburu bakartzat dutelako haiei estatus politiko eta ekonomiko hori izateko aukera ematen dien egitura sendotzea

Edukia Contenido

6

EDITORIALA

Arteka

**Politikari guztiak berdinak
dira**

10

KOLABORAZIOA

Beñat Astiz

**Alderdi instituzionalak,
komunikazio politikotik
marketin politikora**

22

COLABORACIÓN

José Castillo

**El juego es cada vez más
aburrido: la mimetización
entre la izquierda y
derecha institucional**

38

ERREPORTAJEA

Arteka

**Dirutza instituzionala:
EAJren eta EH Bilduren
kontuak (2015-2022)**

52

IRITZIA

Gerizeti Zubiaurre

Parlamentua ez da nahikoa

Politikari guztiak berdinak dira

Editoriala

Ohikoa da alderdi erreformistak beren diskurtso osoa euren lehizatzaileen aurka artikulatzen ikustea, politikatik bizitzeko ahalegin noblean. Esaten dute alderdi politiko guztiak ez direla berdinak; edo hori esaten zuten lehen. Orain diskurtsoa bestelakoa da: politikari guztiak ez dira berdinak. Subjektuaren aldaketa hori ondo neurtuta dago, ondo baitakite honakoa: egitura politikoak herritar guztiengan duen eragin sozial eta ekonomikoari dagokionez, eta, are gehiago, erreformak sartzeko helburu formalari dagokionez, arku parlamentario burgesa osatzen duten alderdi politiko guztiak dira gauza bat, eta gauza bera.

Datuek beren kabuz hitz egiten dute: euskal sistema alderdibikoa osatzen duten bi alderdi handiek, EAJk eta EH Bilduk, ondare eta kapital kopuru izugarriak metatzen dituzte. Langile-klaseari esplotazio bidez lapurtzeak bakarrik ahalbidetzen du hori; eta, batez ere, proletalgoaren miseria are gehiago

esplotatzeak. Legezko alderdi politikoek belakien moduan xurgatzen duten diru publiko hori guztia, langileen bizi-kalitateari egindako murrizketak dira. Zein aurpegirekin hitz egin liezaiokete esplotatuen klaseari, argudiatuz beren miseriaren adierazpen eta kausa baino ez diren alderdi politiko horiek guztiak ez direla berdinak? Ez dute egiten, badakitelako ezin dutela.

Subjektua aldatzea, alderditik politikarietara igarota, proletarioei zuzendutako politika egiteari uko egitea da, argi eta garbi: ez dute axola sistema politikotik kanpo daudenek, garrantzitsuena erdi-mailako klaseko boto-emaile potentzialen artean nabarmentzea da –apolitiko eta klase-borrotatik kanpokoa da, sentimendu moralista eta pertsonalista sakonek gidatua–.

Horregatik birbideratzen dute euren tiroa, eta sozialdemokraziaren ohiko estilo moralistan egiten dute hori: ados, baina gure politikariak zintzoagoak

dira. Jokoan dagoena ez da botere-egitura, ezta antolakuntza-modu burokratiko ere, baizik eta, horren ezinbestekotasuna onartuta, benetan axola duena erdi-mailako klasea pozik uzteko politikak egitea da; badakielako burokratak behar direla, baina eraginak izan daitezkeen nahi du.

Demokrazia burgesaren alde lan egiteagatik eta kapitalisten estatuari egindako zerbitzuengatik soldata gisa jasotzen dituzten kantitate lotsagarriak, haien esanetan, ez dituzte euren poltsikoetara sartzen, baizik eta alderdiari ematen dizkiote. Alderdia –modu sinplean, mugimendu baten ildo politikotzat ulertuta– erabat baztergarria eta bigarren mailakoa da, eta kolpeak jasotzen dituen zaku bat izatera ere irits daiteke; betiere, bere burokrazia eta politikari profesionalak egoera horretatik onik ateratzen badira.

Horregatik, alderdi politiko guztiak berdinak ez direla argudiatzen ere ez dira ahalegintzen jadanik; orain nahikoa da esatea politikari guztiak ez direla berdinak. Hala ere, ikuspegi burokratiko horrek, zeinetan politikarien irudia salbatzea eta oinarri sozial osoa haiei botak miazkatzen jartzea bilatzen den, ondorio katastrofikoak ditu antolakunde politikoen politikan eta euren barruko printzipio demokratiakoan. Izan ere, printzipio hori ez da ezinbestekoa, betiere hala izan behar badu egitura politikoak behar bezala funtziona dezan, hau da, ongi funtziona dezan talentua kaptatzeko enpresa bat balitz bezala, marketin-praktikak erabiltzen dituen erdi-mailako klaseko masa handiak erakartzeko, zeinak irrikaz baitaude politikan parte hartzeko eta interes propioak baliarazteko kontzientzia minimorik ere ez duen proletalگو pobretu horretatik bereizteko. Nor nahi ditu demokrazia eta parte-hartzea, militantzia eta dedikazioa, itxaropen guztia jar badaiteke norberaren jomuga bikain erakusten duten politikari burokratek osatutako egitura batean?

Euskal sistema alderdibikoa osatzen duten bi alderdi handiek, EAJk eta EH Bilduk, ondare eta kapital kantitate izugarriak metatzen dituzte. Langile-klaseari esplotazio bidez lapurtzeak bakarrik ahalbidetzen du hori; eta, batez ere, proletalgoaren miseria are gehiago esplotatzeak

Bada hamar politikarik 80.000 euro kobratzea baino zerbait okerragorik: hogeitarik 40.000 euro kobratzea. Eta horrela bata bestearen segidan. Izan ere, lehenengo aukerak zenbait arribista altxatzen baditu ere, bigarrenak, gizarteko geruza handietara zabaltzen du politikatik bizitzea zerbait duina delako ideia, eta, horrekin batera, politika bizimodua ateratzeko beste era bat delako ideia; hau da, iraunarazi beharreko lan bat

Kontua honela dago: politikari guztiak berdinak diren ala ez, politikari beraiei bakarrik dagokien zerbait da. Honakoaren inguruko zalantzarik ez dago, ordea: parlamentuko alderdi politikari guztiak berdinak dira. Eta oinarri soziala, bigarren horretatik defendatu beharrean, lehenengoak defendatzen aritzen bada, hori da alderdi ordezkatzen duen burokrata talde batek -estatus politikari eta ekonomiko horretaz gozatzeko aukera ematen dien egitura sendotzea helburu duena- politika desitxuratu eta bahu duelako. Alderdi politikari batek modu horretan hartzen du enpresa izaera, baita asmo burokratikoak dituzten txakurkume askorentzako promozio-zentro izaera ere. Alderdiari diru hori “ematea” politikatik bizitzea ahalbidetzen duen eta politika lan duin eta ogibide errespetagarri gisa ulertzen duen egoera hori finkatzeko eta zabaltzeko bitarteko bat besterik ez da.

Baina, egiatan, ikuspegi politikari eta iraultzaile batetik, eta sozialdemokrazia erreformistaren egitura pertsonalista eta burokratikoek kooptatu gabeko ikuspegi batetik, bada hamar politikarik 80.000 euro kobratzea baino zerbait okerragorik: hogeitarik 40.000 euro kobratzea. Eta horrela bata bestearen segidan. Izan ere, lehenengo aukerak zenbait baditu ere, bigarrenak, gizarteko geruza handietara zabaltzen du politikatik bizitzea zerbait duina delako ideia,

eta, horrekin batera, politika bizimodua ateratzeko beste era bat delako ideia; hau da, iraunarazi beharreko lan bat. Ustelkeria politikariaren atzean ezkutatzen den ideia da hori, eta horretarako aukera ematen duena. Ustelkeria ez baita, sozialdemokraziari esatea gustatzen zaion bezala, gutxi batzuek asko irabaztea; baizik eta gero eta handiago den egitura bat proletariaren miseriatik elikatzea. Ustelkeria politikariaren aurka borrokatzen urrun, sozialdemokraziak bidea errazten du hura existitu dadin, eta lehen eskutik gorpuzten du.

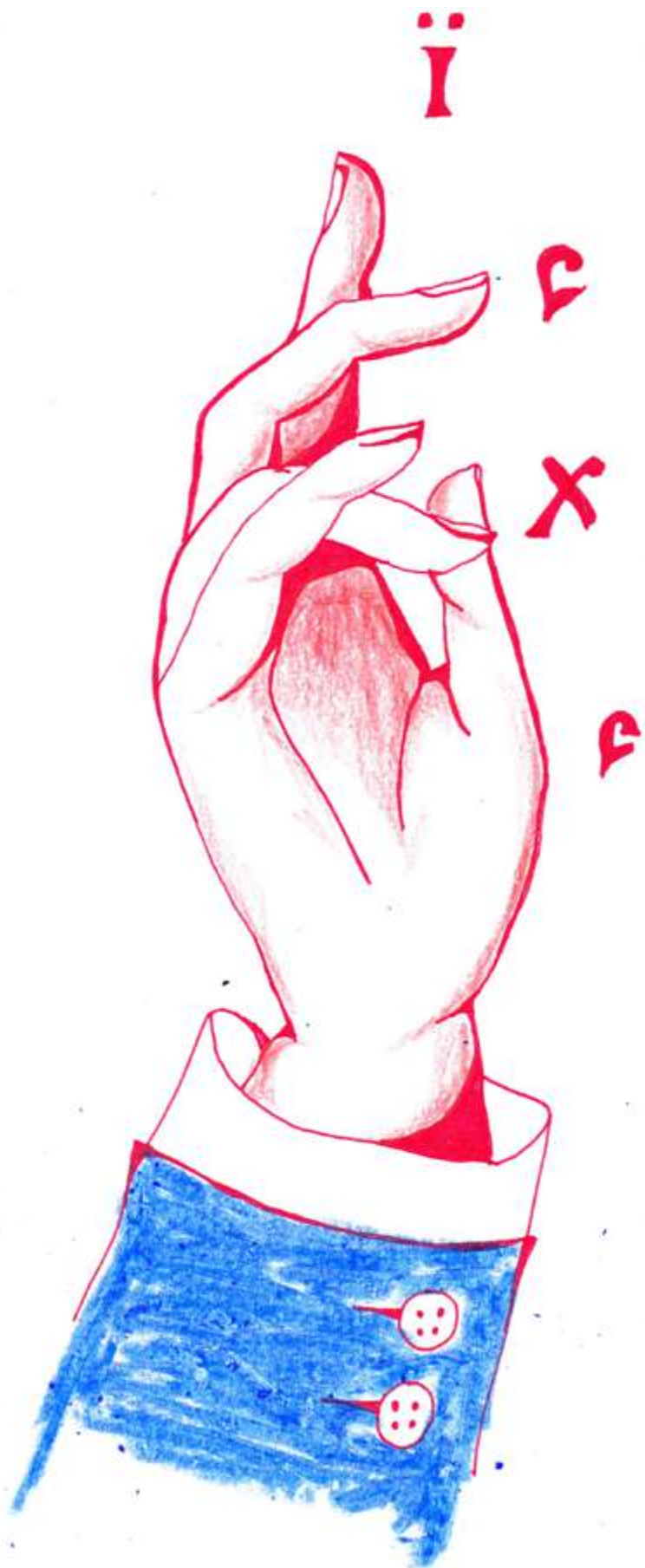
Horrela hazten dira burokraten egiturak, lapen moduan alderdiaren egiturei itsatsita geratzen diren politikari profesionalak, beren posizioa ez dutenak defendatzen konbizio politikariagatik, baizik eta bizitzeko eta erreproduzitzeko bitarteko gisa, erabat azpiratuta daudenak soldatapeko lanaren egitura objektiboagatik eta beren politikariaren funtsezko helburua den enpresaren bideragarritasunagatik: botoak kosta ahala kosta irabaztea, diru publiko lortzea eta egitura burokratiko handitzea, gero eta finantzaketa-iturri gehiago lortzeko inbertsio-bide gisa. Horrek antza beldurgarria du enpresen eta inbertsio-blokeen barruan botere kapitalista metatzeko logikarekin, eta mundu hobe baten alde antolatutako masen iniziatiba demokratikorako aukera oro irensten duen egitura objektibo horren mende egotearekin.

Liberatuaren kontzeptua erabat desfasatuta geratzen da burokratiaren figuraren aurrean. Alderdi-enpresan bere lan-promozioa bilatzen du burokratak, izaera pribatuko erakunde publiko gisa artikulatuta baitago alderdi-enpresa hori, edo estatu kapitalistaren organo kudeatzaile gisa. Ustelkeria ez da estatuko gobernuaren egitate eskusibo bat, gobernatu nahi duten alderdi politikari horien guztien baizik.

Deskribatutakoa bezalako egoera batean, kritika politikariagatik edo autokritika txalotuak kutsu erabat burokratiko hartzen dute: alderdiaren egitura uneko joeretara egokitzera mugatzen da dena. Horrek, alde batetik, berrikuntza estetiko esan nahi du. Hausnarketa politikari sakon batean baino gehiago, alderdi parlamentario burgesen hauteskundeetako porrotek dimisioak eta hobeto egiteko promesak ekarri ohi dituzte; herritarren interesak hobeto entzuteko promesak. Bestalde, ezer aldatzeari uko egitea esan nahi du; izan ere, autokritika, hauteskundeetako porrot bati emandako erantzun automatikoa eta berehalakoa denez -duela 5 minutu dena ondo zegoen, eta orain ondorioztatu duzu ez zela horrela?-, politika burgesaren agindu gogoetagarri bat da, marketin-teknika bat hautesleak gainatzen saiatzeko, eta betiko alderdi-enpresaren hutsak ordaintzeko.

EAJ eta EH Bildu bezalako alderdi burokratikoek proletariagari kendu dioten ondarearen zenbakiak zerbait frogatzen badute, honakoa da: nolako modu sakonean dauden biak estatuaren botere-egituretan integratuta, eta zenbaterainokoa den haien mendetasuna; ez traizio- edo koldarkeria-ekintza gisa, baizik eta estatuaren botere-egituraren funtsezko sorrera-elementu gisa. Bestela esanda, halako alderdiak ez lirateke posible izango gaur egungoa bezalako testuinguru batean beren printzipio eratzaila mendetasuna bera ez balitz; hau da, beraiek ere estatu kapitalista izango ez balira. ●

Liberatuaren kontzeptua erabat desfasatuta geratzen da burokratiaren figuraren aurrean. Alderdi-enpresan bere lan-promozioa bilatzen du burokratak, izaera pribatuko erakunde publiko gisa artikulatuta baitago alderdi-enpresa hori, edo estatu kapitalistaren organo kudeatzaile gisa. Ustelkeria ez da estatuko gobernuaren egitate eskusibo bat, gobernatu nahi duten alderdi politikari horien guztien baizik

ALDERDI INSTITUZIO- NALAK

Komunikazio
politikotik marketin
politikora

Testua — **Beñat Astiz**
Irudia — **Kattalin Barcena**

Kapitalismoak eta haren logikak alderdi instituzionalak izaera enpresarialeko alderdi bihurtu ditu, eta, horrela, enpresa-mundutik eratorritako komunikazioaren merkatu-ikuspegiak boz-emaileak kontsumitzaile eta hautagaia produktu bihurtu ditu, horrek dakartzan arrisku guztiekin.

Sistema kapitalistaren garapenarekin batera, alderdi instituzionalen eta enpresen arteko muga lausotzen joan da, kapitalismoak sustatutako merkatu-ikuspegiak alderdi instituzionalen jarduteko logika determinatzeraino. Merkatu-ikuspegi kapitalistak alderdi instituzionalen alor guztietan dauka eragina; zehazki, alor komunikatiboan daukana aztertzea da kolaborazio honen asmoa. Horretarako, lehenik alderdi instituzionalen eta enpresen alor komunikatiboaren garapenaren errepasso historiko azkarra egingo dut, elkarren arteko antzekotasunak agerian uzteko helburuarekin. Behin antzekotasun horiek agerian utzita, alderdi instituzionalen izaera enpresarialaren argi-ilunak aztertuko ditut, zentzu orokorretik hasi eta alor komunikatiboari dagokion

Kapitalismoak eta haren logikak alderdi instituzionalak izaera enpresarialeko alderdi bihurtu ditu, eta, horrela, enpresa-mundutik eratorritako komunikazioaren merkatu-ikuspegiak boz-emaileak kontsumitzaile eta hautagaia produktu bihurtu ditu, horrek dakartzan arrisku guztiekin

zentzu zehatzeraino. Azkenik, komunistok alderdi instituzionalen eredu komunikatiboari kontrajarri beharko geniokeenaren zirriborro bat proposatzen saiatuko naiz. Jarraitu aurretik abisu bat: gai batzuk jorratzerakoan ezinbestekoak zaizkidan beste zenbait auzi nahiko azaletik aipatuko ditut, nahiz eta horietako askoren trataera sakonak kolaborazio oso bat behar lukeen.

ENPRESEN ALOR KOMUNIKATIBOAREN GARAPENARI ERREPASO BAT

Biztanlea inguratzen duen errealtatearen berri izateko ezagutza-iturri nagusienak diren heinean, sekulako eragin soziala daukate komunikabideek (zentzu zabalean, tradizioaletatik berrietara). Horrela, arrazionalitate bat hedatzen dute gizartean: zehazki, arrazionalitate burgesa. Hortaz, enpresa batek bere produktua saltzeko prozesuan kontsumitzaileengan eragiteko duten tresna eraginkorrenetakoa dira.

Bide horretan, irudika dezagun enpresa bat bere hastapenetan. Enpresa horrek komunikabideetan eragiteko baliabide nahikorik ez daukan horretan, komunikabideen interesen menpe egongo da. Horren jakitun izanik, sistema informatiboan presente egoteko estrategia komunikatibo garatua diseinatu eta martxan jarri beharko du.

Hasiera horretan dagoen enpresa orok asmo informatiboa eta publizitarioa orekatu beharko ditu, martxan jarritako strategiaren urrats bakoitza komunikabideen interesekin ongi ezkondu dadin. Azkenerrako, komunikabideek enpresari buruzko irudi bat komunikatuko dute: enpresen gaitasunaren arabera, irudiok aurretiaz diseinatuta egongo dira edo komunikabidearen esku geratuko dira.

Enpresaren estrategia komunikatiboa diseinatu eta exekutatzeko sortu ziren *komunikazio-kabineteak*. Harold Burson enpresariak *komunikazio-kabineteen* garapena hiru etapatan bereizten du:

Lehenik, *komunikazio-kabineteek* enpresaren mezuen zein adierazpenen edukian jartzen zuten arreta, hau da, *nola esan?* horretan. Bigarrenik, kabineteetan komunikazio-profesionalak integratu ziren, hartzaile taldeak identifikatzeko –gero eta ugariagoak–, hots, *zer esan nori?* galderan jartzen zuten arreta. Azkenik, kabineteak erabat profesionalizatu ziren, eta jardun komunikatiboaren gaineko erabakimen osoa berenganatu dute; hau da, enpresarien *zer egin behar dut?* galderaren erantzunean jartzen dute arreta.

Finean, ekoizpen kapitalistaren hazkunde progresiboaren eta, aldi berean, kontsumo-gaitasuna bultzatzeko beharraren ondorio gisa interpretatu behar da komunikazioa espekulazio komertzialerako funtsezko tresna osagarri gisa garatzea eta gero eta gehiago erabiltzea. Prozesu horretan, baliabide komunikatiboak masen kontsumo-gaitasuna sustatzeko helburuarekin jartzen dira martxan.

ALDERDI INSTITUZIONALEN ALOR KOMUNIKATIBOAREN GARAPENARI ERREPASO BAT

Pippa Norrisek Mendebaldeko herrialdeetan garapen hori hiru fasetan bereizi du:

Lehenik, kanpaina mota aurremodernoak XIX. mende hasieratik XX. mende erdialdera iraun zuen. Ordezkaritza-sistema mugatuetan agertu ziren kanpaina mota horiek, hau da, hautagaien eta boz-emaileen arteko komunikazio zuzena ahalbidetzen zuten sistemetan. Etapa horretan, alderdi instituzionalak komunikazio-sistema propioak indartu zituzten, besteak beste, prentsa alderdikoia. Alabaina, garrantzi berezia izan zuten kanpainetan kaleko mobilizazioek, afiliazio-tasa handiek eta alderdien boz identitarioek –alderdiek unean une ordezkatzen dituzten ideientatik baino gehiago, historikoki ordezkatu duten boz-emaile kolektiboaren identitatearen parte izateagatik ematen diren bozak–.

Finean, ekoizpen kapitalistaren hazkunde progresiboaren eta, aldi berean, kontsumo-gaitasuna bultzatzeko beharraren ondorio gisa interpretatu behar da komunikazioa espekulazio komertzialerako funtsezko tresna osagarri gisa garatzea eta gero eta gehiago erabiltzea. Prozesu horretan, baliabide komunikatiboak masen kontsumo-gaitasuna sustatzeko helburuarekin jartzen dira martxan

Bigarrenik, kanpaina modernoak XX. mende erdialdetik bukaerarakoak izan ziren. Sufragio unibertsalaren hedapenak eta masa-komunikabideen garapenak telebistaren protagonismoa ekarri zuen, eta hautagaien eta boz-emaileen arteko komunikazio zuzena galtzen joan zen. Alor komunikatiboa profesionalizatu zen aholkulari zein marketin komertzialeko adituen agerpenarekin. Alderdien boz identitarioek erabakigarriak izateari utzi zioten, eta hautagaien marka alderdiena ordezkatzeko hasi zen; hala, irudiaren garrantzia handitu zen. Masa-alderdiak gain behera etorri eta *catch-all* alderdi eredia nagusitu zen (aurrerago sartuko naiz honetan), eta horrek alderdi berrien sorrera eta boz-aldakortasunaren areagotzea ekarri zuen.

Hirugarrenik, kanpaina postmodernoak 1990eko hamarkadatik aurrera gaur egunera arte nagusitu direnak dira. Garai horretan, hauteskunde-komunikazioaren erabateko profesionalizazioa gertatu da. *Catch-all* alderdi-ereduak jarraitu du beste ereduaren artean nagusitzen. Eredu horrek, alderdiaren ideia politikotatik gertu dauden boz-emaileetan bakarrik zentratu beharrean, boz-emaile guztiek osatzen duten merkaturak jartzen du arreta. Ondorioz, merkatu horretan eragiteko, boz-emaile orokorrak izan ditzakeen kezken eta arazoei loturiko proposamena nagusitzen da lehen planoan, eta, hortaz, alderdiaren ideia politikoa bigarren planoan geratzen dira. Eredu horrek alderdiak goitik behera transformatu ditu, diskurtsoetik hasi eta logoraino. Esaterako, EH Bilduk 2016an nazio-nortasunari buruzko erreferentziak

ezabatu zituen, eta koalizioaren barruan aniztasunari buruzko erreferentziak eta jatorri ideologiko desberdineko jendea biltzeko bokazioa areagotzen duen logoa diseinatu zuen. Logoan zegoen Euskal Herriko mapa ezabatu eta kolore ezberdinetako lau zerrenda gehitu zituen, koalizioa osatzen duten lau alderdiei erreferentzia eginez.

Mezuak eta eduki diskurtsiboa inkesten emaitzetan oinarritzen dira: kontsumitzaileen merkaturak oinarrituta ekoizten dituzte produktuak alderdi instituzionalak. Horretarako, boz-emaileak segmentu txikitan banatu eta aztertzen dira –segmentazioa edo *targeting*-a hautagaiaren mezuak kolektibo bakoitzaren ezaugarrietara egokitzeke erabiltzen da, gerturapen ahalik eta eraginkorrena lortzeko asmoarekin–, eta informazioaren teknologia berriek eta komunikabide kopuruaren eztabaidak komunikazioaren teknifikazioa ekarri dute, bai eta marketin politikoa orokortzea ere. Alderdien alor komunikatiboaren zenbait lan esparruren profesionalizazioa da horren emaitza agerikoena; esaterako, hor ditugu *mobilizer*-ak, mitinak eta manifestazioak antolatzen espezialistak; *broadcaster*-ak, telebistan, hedabide masiboetan zein eztabaidetan adituak; *narrowcaster*-ak, segmentatutako taldeetara iristeko kanaletan adituak... Horrela, enpresa zein aditu espezialisten presentziak alderdi instituzionalen militanteen zeregina ordezkatu du. Esaterako, “*agitadoreak eta propagandistak, estilo zaharrear, publizitario espezialista neutralek ordezkatu dituzte, zeintzuek politika apolitikoki saltzen duten.*”^[1] Alderdiarekiko loturarik gabeko

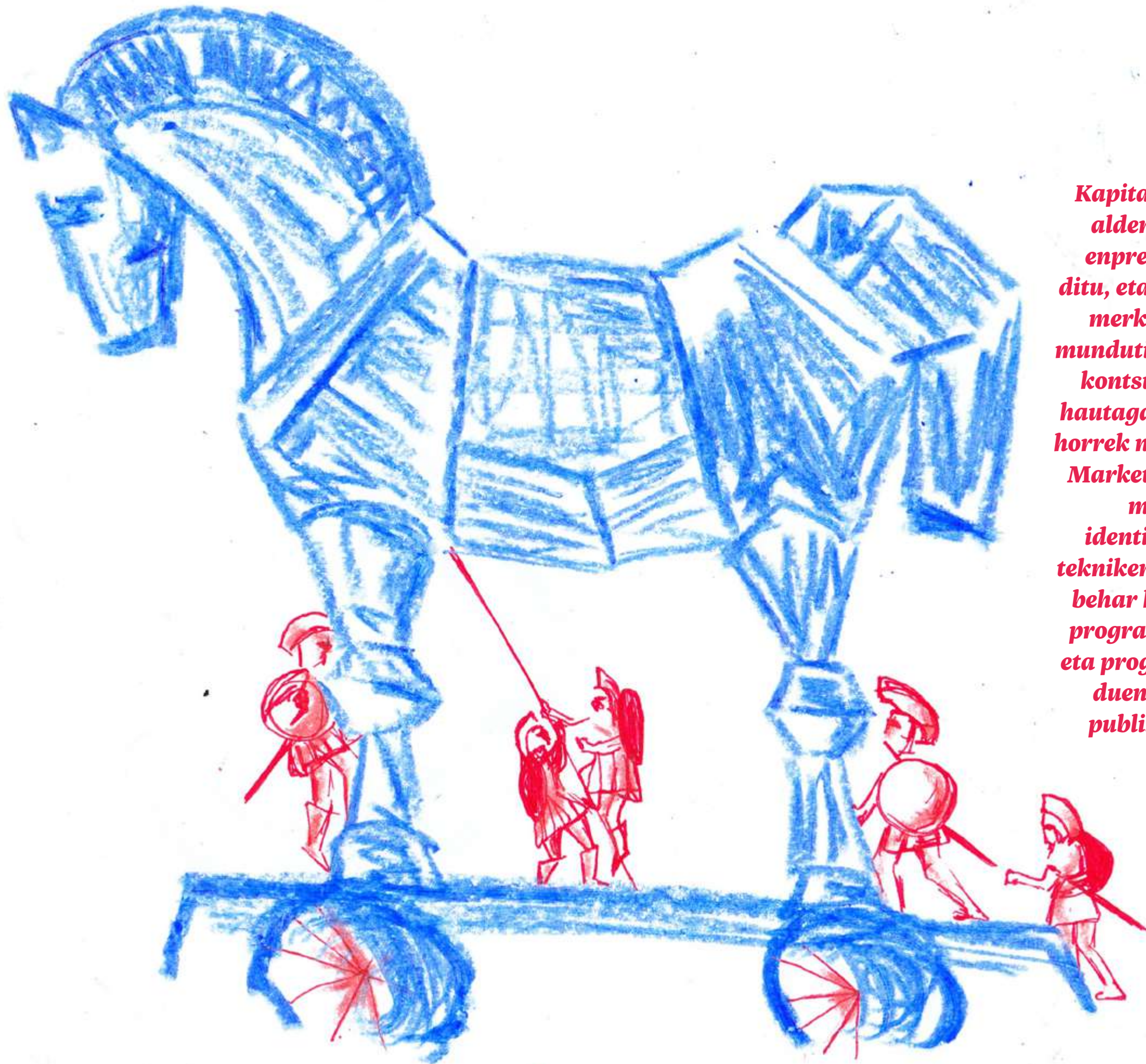
aholkulari profesionalak gero eta erabakimen handiagoa dute, eta komunikazio-ekimen ugari kanpoko enpresa espezializatuen bidez garatzen hasi dira; horrek, era berean, alderdien eta afiliatuen garrantzia txikiagotu du.

Enpresa mundutik ere *branding*a edo markagintza beso-zabalik jasotzen dute alderdi instituzionalak. *Branding*ak boz-emaileen leialtasuna lortzeko asmoz alderdi edo hautagaiarekiko marka-nortasun bat garatzea du helburu, politika instituzionalak saldu nahi dituen produktuen bilgarriaren itxurak produktuak berak baino garrantzi gehiago hartzeraino. Bide horretan, sare sozialen erabilpena azpimarragarria da hautagaien humanizatorako, eta horrela ulertzen dira Imanol Pradalesen *reel* jatorrak, Peio Otxandianoren betaurrekoak... Sare sozialak, humanizazioan eta markan sakontzeko tresna izateaz gain, garaipena transmititzeko, aurkaria suntsitu eta estigmatizatzeke, eta oro har komunikatzeko eta belaunaldi berriengan eragiteko lekua dira. Horregatik, alderdiek azken urteetan arreta berezia jartzen dute sare sozialetarako estrategia komunikatiboetan. Sareetan kultura kapitalista hedatzen duten gai hutsalak nagusi diren arren, dibulgazioarekin, hezkuntzarekin eta informazioarekin zerikusia duten beste gai batzuk agertzen dira, eta zirikitu horretan aurkitzen du lekua politika instituzionalak sareetan. Esaterako, EH Bilduk, lehen, koaliziotik gertu internauten eta aktibisten komunitate oso zabal

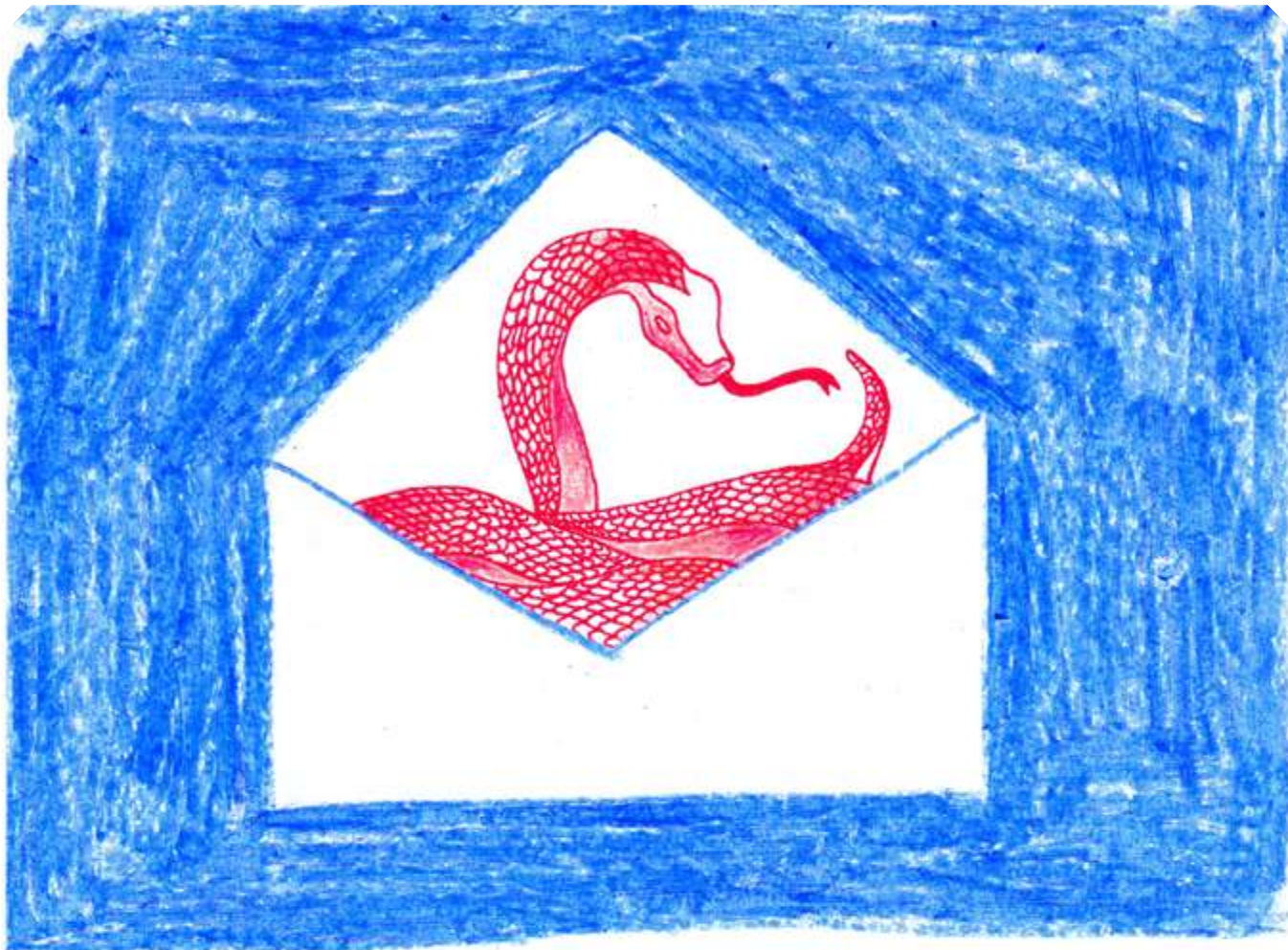
Agitadoreak eta propagandistak, estilo zaharrear, publizitario espezialista neutralek ordezkatu dituzte, zeintzuek politika apolitikoki saltzen duten

Brandingak, boz-emaileen leialtasuna lortzeko asmoz alderdi edo hautagaiarekiko marka-nortasun bat garatzea du helburu, politika instituzionalak saldu nahi dituen produktuen bilgarriaren itxurak produktuak berak baino garrantzi gehiago hartzeraino

eta aktiboa zuen, baina, aldi berean, elkarrizketa oso endogamiko eta autoerreferentzialak izaten zituzten. Horren aurrean, sareko elkarrizketetan jarrera estrategikoa izateko beharra transmititu dute, eta, estrategia moduan, koalizioaren agendako edukiaren transmisio hutsa baztertu eta jendearen kezke gehiago hitz egitea erabaki dute, batez ere EH Bilduren bozkatzaille gisa identifikatzen ez diren pertsonen kezke mintzatzea, eta sareetan haiekin interakzionatzean mezu politikoak txertatzea; horretarako, koalizioaren kontu korporatibo eta influencerrenak baliatzen dituzte –sare sozialetan koordinatuta zegoen kanpaina batean aktiboki parte hartzeko prest zeuden 200 pertsona inguru zituzten, hautetsi, militante eta influencerrak kontuan hartuta–^[2]. Bestalde, politika instituzionalak aurretiaz beste zenbait eremutan ziren hiru fenomenorekin egiten du topo sare sozialetan: *troll*, *bot* eta *fake news* direlakoekin. Halakoak azkarki bereganatzen ditu politika instituzionalak kanpaina negatiboak egiteko, zenbait alderdi eta interes-taldek arerioak kaltetzeko ezkutuan diseinatu eta baliatzen dituztenak.

Kapitalismoak eta haren logikak alderdi instituzionalak izaera enpresarialeko alderdi bihurtu ditu, eta, horrela, komunikazioaren merkatu-ikuspegiak, enpresamundutik datorrenak, boz-emaileak kontsumitzaile bihurtu ditu, eta hautagaia produktu; esan gabe doa horrek nolako arriskuak dakartzan. Marketin politikoa “hauteskunde-merkatuaren beharrak identifikatzeko baliatzen duten tekniken multzoa da, helburu duena behar horiei erantzunak emateko programa ideologiko bat ezartzea eta programa hori pertsonifikatzen duen hautagai bat eskaintzea publizitate politikoaren bidez”

ZENBAIT ONDORIO

Enpresen zein alderdi instituzionalen alor komunikatiboen garapenaren errebasoek bi ondorio argi uzten dituzte: batetik, gero eta lausoagoa da marketin komertzialaren eta politikoaren arteko muga, eta, bestetik, egungo alderdi instituzionalen alor komunikatiboa ezin da ulertu eredu enpresarialak dakarren merkatu-ikuspegi kapitalistaren eraginetik kanpo.

Kapitalismoak eta haren logikak alderdi instituzionalak izaera enpresarialeko alderdi bihurtu ditu, eta, horrela, komunikazioaren merkatu-ikuspegiak, enpresa-mundutik datorrenak, boz-emaileak kontsumitzaile bihurtu ditu, eta hautagaia produktu; esan gabe doa horrek nolako arriskuak dakartzan. Marketin politikoa “hauteskunde-merkatuaren beharrak identifikatzeko baliatzen duten tekniken multzoa da, helburu duena behar horiei erantzunak emateko programa ideologiko bat ezartzea eta programa hori pertsonifikatzen duen hautagai bat eskaintzea publizitate politikoaren bidez”^[3].

Enpresa kapitalisten interesen arabera baldintza sozialetan ulertu eta praktikatuta, komunikazio politikoa ezin du bere garapen osatua aurkitu, ezin ditu bere izatearen funtsezko ildoak marraztu. Hala ere, komuniston eginbeharra da sistema kapitalistari aurre egiteko prest dagoen jende gero eta gehiago antola dadin bilatzea, eta, bide horretan, komunikazioak daukan eragin sozialaren jakitun, estrategia komunikatibo garatu bat etengabe diseinatu eta martxan jartzea. Estrategia horrek ahalik eta eraginkorrena izan behar du, eta, horretarako, ezinbestekoa izango da egun sistema kapitalistan esku-hartze sozialerako eraginkorrenak diren baliabideak ikertzea, ikastea eta erabiltzea, baliabideon formak logika kapitalistari erantzuten badio ere. Izan ere, alderdi-eredu enpresarialen alor komunikatiboaren eta komunistonaren arteko ezberdintasuna proiektu politikoaren funtsean datza. Komunistok ez dugu egungo sistema kapitalista betikotu duen produktu bat bilgarri berri batean saldu nahi jendea politikatik aldentzen dugun bitartean; komunistok sistema kapitalista eta haren merkatu-ikuspegia suntsitu nahi ditugu, eta, horretarako, antolakuntza politikorako deia hedatu, marketin politikoa baztertu eta komunikazio politikoa egin nahi dugu. ●

ERREFERENTZIAK

- [1] Habermas, J. (1981). *Historia y crítica de la opinión pública. La transformación estructural de la vida pública*. Barcelona: G. Gili.
- [2] Orbegozo Terradillos, J; Iturbe Tolosa, A. eta González Abrisketa, M. (2017). *Análisis de la nueva estrategia comunicativa de EH Bildu (2016): hacia una narrativa de la emoción*. Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura, 57, 97-114.
- [3] Barranco, Francisco Javier (2003). *Marketing político*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- [4] Azkune Torres Jon, Barcena Hinojal Iñaki, Gorostidi Bidaurrezaga Izaro eta Mimentza Sánchez Bidaurrezaga (2022). *Komunikazio politikoaren oinarriak*. Euskal Herriko Unibertsitatea. Unibertsitateko Eskuliburuak.
- [5] Norris, Pippa (2000). *A Virtuous Circle. Political Communications in postindustrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [6] Plasser, Fritz; Plasser, Gunda (2002). *La campaña global: los nuevos gurúes del marketing político en acción*. Fundación Konrad Adenauer Stiftung.
- [7] Castillo Esparcia, Antonio (2004). *Comunicación empresarial e institucional. Estrategias de comunicación*. Komunikazio ikasketen aldizkaria, 17, 189-207.
- [8] Morejón-Llamas, Noemí (2023). *Política española en tiktok: del aterrizaje de la consolidación de la estrategia comunicativa*. Revista Prisma Social, 40, 238-261.
- [9] Renau, Jose (1937). *La función social del cartel publicitario*. Valencia: Nueva Cultura.

EL JUEGO ES CADA VEZ MÁS ABURRIDO: LA MIMETIZACIÓN ENTRE LA IZQUIERDA Y DERECHA INSTITUCIONAL

Texto — **José Castillo**

Imagen — **Jk Odolgabe**

Si algo está caracterizando a las elecciones de 2024 es que están pasando sin pena ni gloria por la actualidad informativa y social, fuera del territorio propio, pocas personas que siguen la actualidad política han mostrado especial interés por las elecciones de la Comunidad Autónoma Vasca o las elecciones de Catalunya. Ciclos electorales que hasta hace pocos años se vivían como citas casi históricas y con partidos de izquierdas que desafiaban con romper los sistemas del bipartidismo, ahora solamente proponen ser mejores gestores de “lo que hay”. ¿Qué ha pasado para que en una década se haya pasado de querer romper el bipartidismo y asaltar los cielos a que se termine nada más que proponiendo una mejor gestión de lo ya dado o chantajeando al elector con el voto del miedo frente al auge de la extrema derecha?

La generación que se politizó en los años posteriores a la crisis económica capitalista del 2008 no solamente vivió una época en la que sus proyectos vitales se vieron trastocados por la ruptura de las posibilidades que ofrece el sistema, también vivió una época álgida de movilizaciones sociales y laborales. Quizás, junto con el proceso independentista catalán, las manifestaciones y movilizaciones que van desde 2010 hasta 2015 constituyan en Europa el último movimiento de protesta de masas. Asimismo, estos años también vieron surgir a partidos que vinieron a ser denominados como de “nueva izquierda” o populistas a secas, que buscaban quebrar los sistemas electorales nacionales europeos, mayormente dominados por un partido socialdemócrata clásico, ya convertido al socioliberalismo, y un partido de derecha conservadora o liberal.

La irrupción de Podemos, la llegada de Syriza al poder, las candidaturas municipalistas que ganaron en grandes capitales como Madrid o Barcelona, el liderazgo de Jeremy Corbyn del Partido Laboris-

La irrupción de Podemos, el liderazgo de Jeremy Corbyn o los referéndums de autodeterminación en Catalunya comparten una motriz común: toda la energía creada por la movilización contra los efectos de la crisis y el desvanecer de las expectativas podía ser en última instancia siempre encauzada por vías institucionales para realizar grandes cambios sociales

ta británico o los dos referéndums de autodeterminación en Catalunya apoyados por los partidos institucionales independentistas son fenómenos de la década del 2010 que, aunque parecen distantes, comparten una motriz común: que toda la energía creada por la movilización contra los efectos de la crisis y el desvanecer de las expectativas podía ser en última instancia siempre encauzada por vías institucionales para realizar grandes cambios sociales ^[1].

Así, Syriza prometió romper con la rueda de austeridad que le imponían las autoridades europeas mediante el control de su deuda, y fracasó; Podemos ha quedado reducido un pequeño grupo de dirigentes que quiere mostrar cierta radicalidad frente a la integración total de Sumar en los parámetros políticos del PSOE; y, finalmente, el proceso independentista catalán ha terminado en un pacto de no agresión entre élites políticas autonómicas y estatales que ha terminado quemando a toda una generación que creyó que la República Catalana estaba a la vuelta de la esquina. En el mismo sentido, las últimas elecciones vascas han constatado la conversión total de EH Bildu en el actor progresista de un sistema bipartidista en el que la alternancia y llegada al poder de la formación que integra a la Izquierda Abertzale ya no trastocaría los equilibrios de poder del sistema político vasco. Más bien, en palabras del candidato a Lehendakari Pello Otxandiano, se buscaría “actualizar el sistema operativo” pero en ningún caso ponerlo en cuestión ^[2].

Este artículo pretende realizar un resumen de la evolución política y programática de los partidos que irrumpieron tras la crisis del 2008, centrándose ante todo en aquellos más cercanos, comenzando por los que son parte del sistema de partidos vasco y continuando por los del conjunto del Estado español o de otros Estados de Europa, ya que muchos tuvieron especial influencia en el ecosistema político institucional europeo, como el caso de Syriza en Grecia.

Además, también se tratarán resumidamente la evolución de la derecha conservadora tradicional y la irrupción de nuevos partidos de extrema derecha xenófobos a lo largo de todo el continente. Se pretenden dar así unas pinceladas teóricas e históricas a lo que es ya una sensación extendida entre grandes capas de la población: que cada vez en las elecciones se juega menos y que el partido está decidido de antemano.

AUGE Y CAÍDA DE LA NUEVA IZQUIERDA

Si hay una frase que quedó en el imaginario colectivo como representación de los nuevos partidos de izquierda surgidos tras la crisis es aquella que pronunció Pablo Iglesias en el cierre de la primera asamblea política de Podemos: “El cielo no se toma por consenso, se toma por asalto”. Esta frase resume a la perfección lo que buscaban transmitir estos partidos allá por el 2014 y 2015: trastocar los sistemas políticos parlamentarios dados con la irrupción de una nueva generación de políticos que pretendía terminar con los equilibrios de poder que hasta entonces representaban los partidos clásicos del bipartidismo.

Una década después el cielo sigue sin tomarse y parece que el ciclo político de estos partidos ha terminado en convertirse en un medio de comunicación de nicho. O, peor aún, con la conversión de partidos como Syriza y EH Bildu en partidos tecnocráticos de izquierdas, que solamente proponen una mejor gestión y modernización del capital local, para *a posteriori* acometer una redistribución un poco más justa. Algunos incluso han terminado fuera de la izquierda siendo extensiones del Partido Verde alemán, como es el caso de Sumar.

Comencemos por los casos de Syriza y EH Bildu. La llegada de Syriza al poder gubernamental en Grecia en el año 2015 representa, a mi parecer, el punto álgido del ciclo político de los partidos de la nueva izquierda europea, que tiene bastante más relevancia que la llegada de Podemos —ya enormemente desgastado— al Gobierno español a inicios del 2020. Para enero de 2015 estaban previstas elecciones parlamentarias en Grecia, comicios en los que la mayoría de encuestas pronosticaban la llegada de Syriza y Alexis Tsipras al Gobierno del país heleno. Syriza hizo público su programa político para estas elecciones en verano de 2014, y seguramente este represente el mayor punto de radicalidad frente a las instituciones europeas lanzado por un partido institucional. También el mayor incumplimiento programático y político que a un partido de izquierdas se le recuerde. Recordemos que Syriza no meramente traicionó su programa electoral, cosa que es habitual en los sistemas parlamentarios capitalistas, sino que lo incumplió tras realizar un referéndum en el que se desafiaba el programa de austeridad propuesto por las instituciones de la UE, que apoyado por una amplia mayoría del pueblo griego.

Pero vayamos por partes: el programa de Syriza, que tomó nombre del programa de Tesalónica, proponía medidas tales como cancelar una parte del valor nominal de la deuda pública para que fuese sostenible y renegociada en una “Conferencia europea de la deuda”; incluir un período significativo de gracia (una moratoria) en el pago de la deuda pública griega para realizar inversiones públicas de urgencia; y, por último, desafiar las reglas fiscales europeas y excluir el gasto público de la contabilidad del déficit impuesto por el Pacto de Estabilidad y Crecimiento de la UE. Intenciones que suponían un misil en la línea de flotación de las élites europeas, que estaban imponiendo a la clase trabajadora griega unos recortes y ajustes nunca antes vistos en un país occidental.

Sin embargo, como *a posteriori* admitiría el que fue ministro de Finanzas griego, Yanis Varoufakis, este programa no suponía más que un lavado de cara al público y a la base social de Syriza. El programa de gobierno verdadero, el que se trató de implementar en las negociaciones con la UE, se elaboró

Yanis Varoufakis, ministro de Finanzas griego, admitía que este programa no suponía más que un lavado de cara al público y a la base social de Syriza. El programa de gobierno verdadero, el que se trató de implementar en las negociaciones con la UE, se elaboró en secreto por la ejecutiva y miembros más cercanos de Syriza

en secreto por la ejecutiva y miembros más cercanos de Syriza. Pese a la retórica antiausteridad y de confrontación con la Comisión Europea, el BCE y el FMI, el plan que se negoció con Varoufakis fue el de mantenerse siempre dentro de los parámetros del euro y mantener la liquidez que el BCE inyectaba a la economía griega. Para ello, se aceptaba que el Estado griego debía implementar recortes, pero proponiendo que estos le permitiesen la solvencia del Estado y hacer frente a los pagos de una deuda mínimamente renegociada. Por tanto, se jugaba todo a la carta de que las instituciones europeas aflojarían y finalmente existiría una negociación de reestructuración, aunque pequeña, de la deuda pública griega.

Esta moderación del programa se constató nada más llegar Syriza al Gobierno heleno, ya que en la primera reunión del Eurogrupo a la que Varoufakis asistió como ministro de Finanzas, se aceptó pagar íntegramente en los plazos y con los intereses debidos toda la deuda comprometida por Grecia con sus acreedores. También se comprometieron a no implementar políticas fuera de la supervisión y visto bueno de las instituciones acreedoras europeas que permitían financiarse a Grecia. Aun así, Syriza, en parte forzada por una importante movilización en las calles de su base social, tensionó las negociaciones con la UE hasta el punto de convocar un referéndum sobre el cumplimiento de las medidas de austeridad propuestas por Bruselas.

Este referéndum, realizado tras el corte de liquidez del BCE a Grecia y en medio de un corralito bancario con los bancos cerrados y con restricciones de retirada de dinero, resultó en una victoria amplia del no a aceptar las medidas de austeridad. A posteriori, Syriza aceptó un programa de austeridad más estricto que el votado en el referéndum y marcó la primera gran derrota de la nueva izquierda europea. Varoufakis admite que tenían un arma que nunca se activó para poder implementar el resultado del referéndum, realizar una quita unilateral de los bonos del Estado griego que estaban en manos del BCE. De esta manera, y viendo que un Estado miembro podía dejar de pagar por los bonos de deuda, el BCE no hubiera estado autorizado (por el Tribunal Constitucional alemán) para salvar a los Estados italiano y español comprando su deuda mediante las políticas monetarias de expansión cuantitativa ^[3].

Nada de esto se materializó y lo que pasó es que tras cuatro años de legislatura implementado recortes sociales y salariales, es que en las elecciones de 2019 llegó nuevamente la derecha conservadora al poder gubernamental. Por el camino quedó desarticulado gran parte del tejido militante griego, que se vio devorado por la vorágine de los ciclos electorales. Syriza, tras el fin de su ciclo gobernando, actualmente está siendo reorientada por un joven líder proveniente del mundo de las finanzas de Wall Street. El exmiembro de Goldman Sachs, Stefanos Kasselakis, que también participó de la campaña de Joe Biden en Estados Unidos. Este joven líder está reorientando a la coalición de izquierdas hacia un discurso y praxis en el que se deja atrás todo conato de confrontación, para centrarse en un discurso tecnocrático de mejora de la eficiencia y ubicación del capitalismo griego en el contexto europeo como clave para a posteriori realizar ciertas mejoras sociales.

El mismo orden prioritario de la política socialdemócrata histórica queda alterado en el último programa del mayor partido de la izquierda vasca. Puesto que ya no se trata de ejecutar cierta redistribución lastrando al capital con mayores tasas impositivas, sino que el primer objetivo es atraer al capital

Pese a que en política las comparaciones siempre han de tomarse con cautela, se podría decir que algo parecido le está ocurriendo a EH Bildu en el contexto político vasco con la elección de Pello Otxandiano a candidato a Lehendakari de la CAV. La escenografía y programa presentados en las últimas elecciones al Parlamento Vasco muestran un definitivo giro y abandono de todo proyecto de radicalidad en favor de una gestión de lo ya dado de una manera más eficiente que la derecha tradicional representada por el PNV.

El programa presentado por EH Bildu busca dar un reimpulso al tejido industrial vasco y poder ejecutar una modernización de este ubicándolo estratégicamente en las principales cadenas de valor europeas y globales, para a continuación poder realizar cierta redistribución de estas ganancias empresariales. El plan industrial presentado por EH Bildu habla un lenguaje claramente empresarial, ajeno al de campañas anteriores, y que marca como primer objetivo el posicionamiento internacional de las empresas vascas y generar inversiones públicas clave para el tejido industrial autóctono.

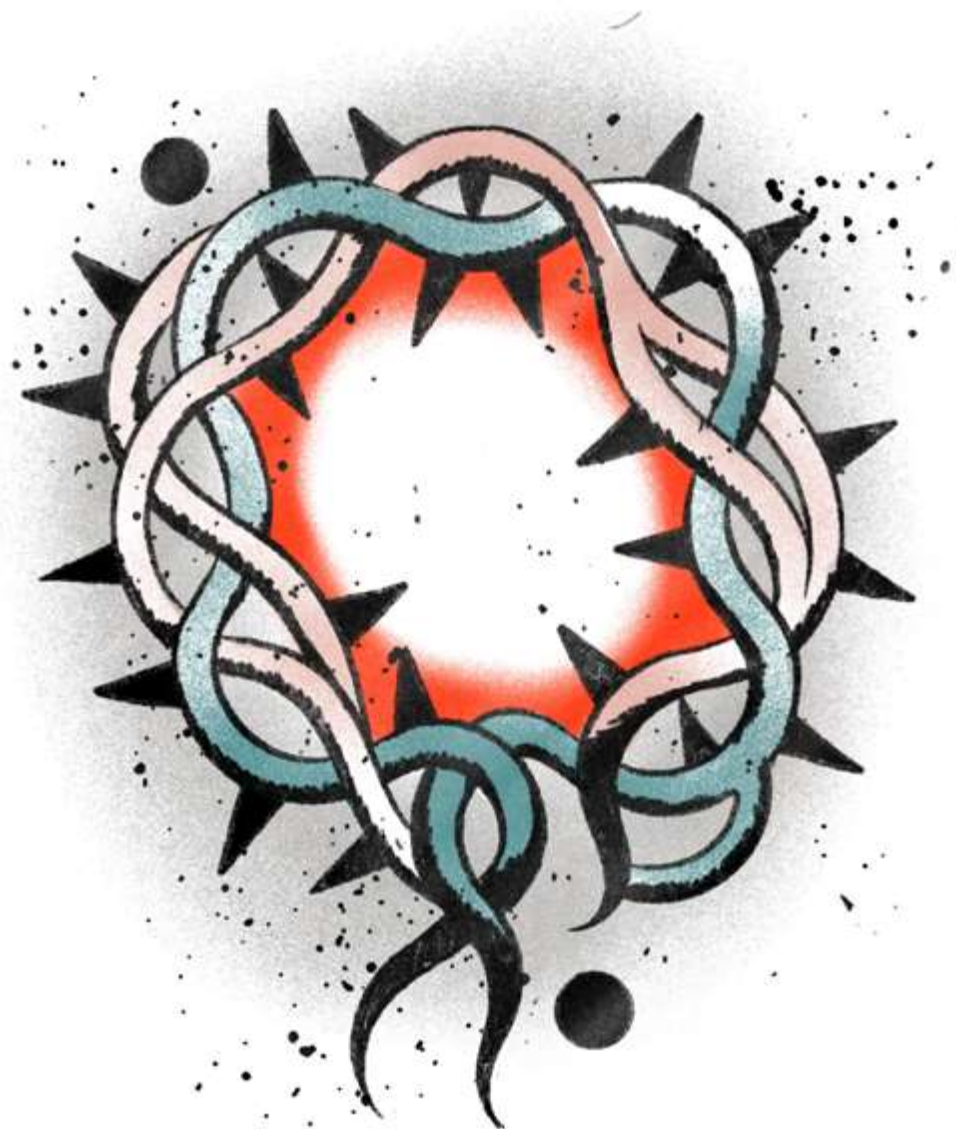
Por tanto, el mismo orden prioritario de la política socialdemócrata histórica queda alterado en el último programa del mayor partido de la izquierda vasca. En efecto, ya no se trata de ejecutar cierta redistribución lastrando al capital con mayores tasas impositivas, sino que el primer objetivo es atraer al capital, para a posteriori ver cómo se pueden usar estas ganancias de un capital más tecnologizado y con una ubicación clave en el mercado mundial. Para ello, si el dinero público debe ser usado para atraer inversiones de capital privado, EH Bildu no vería ningún problema en esto, pues su programa ubica a las instituciones públicas como las garantes de crear mejores condiciones de valorización al Capital, pese a que esto pueda suponer retraer dinero de otras partidas sociales.

Obviamente ejecutar estas políticas de atracción y posicionamiento del capital requiere de una proyección geopolítica clave para el territorio propio, asegurándose un acceso preferente a materias primas y diversas cadenas de suministro. Por ello también existe una clara moderación en las propuestas de política internacional que EH Bildu, y los partidos de la izquierda institucional en general, presentan en su programa, sin ninguna mención a la sali-

da de la OTAN o con el abandonando toda crítica a las instituciones de la UE. En el caso de EH Bildu, en el programa de las elecciones vascas no existía casi crítica alguna a las instituciones europeas, y solamente se llamaba a mejorar la representación política que la CAV tiene en ellas. Recordemos que, solamente diez años antes, en la campaña de Syriza, esta crítica a las instituciones supranacionales estaba muy presente. Por lo tanto, en este ámbito ha existido una clara moderación y asimilación.

Por su parte, en el Estado español la izquierda a la izquierda del PSOE ha sido neutralizada ya completamente en la órbita de este. Lo que empezó con

la irrupción de Podemos como partido que quería cooptar el movimiento de protesta que buscaba impugnar el bipartidismo español ha quedado reducido a un apéndice del PSOE, partido que, recordemos, es el que dirige y cohesiona lo que se conoce como régimen del 78. En este sentido, la operación Sumar, que beneficia enormemente a los intereses de la actual dirección del PSOE, permite a la socialdemocracia clásica tener a su izquierda un partido que no le presenta demasiada batalla en la gobernanza, pero que sí le permite aglutinar el voto necesario para alcanzar la gobernabilidad que el partido de Pedro Sánchez no puede alcanzar por sí mismo.

Si nos trasladamos al conjunto de los Estados europeos, vemos que la brújula política marca más hacia la derecha, necesitando la derecha liberal o conservadora tradicional el pacto y homologación de parte de la extrema derecha para incorporarla a la gobernabilidad

De hecho, los grandes hitos programáticos y de gobernanza atribuidos por el partido de Yolanda Díaz son los de haber consolidado la reforma laboral del PP y conseguir unas subidas del salario mínimo muy lejanas de lo que lo hace el coste de vida debido a la crisis inflacionaria. Sin embargo, todas las grandes políticas de Estado las ha dirigido el PSOE y, pese a la radicalidad que muestra Podemos estando ya en la oposición, no han podido ser contrarrestadas ni por el partido morado ni por su sucedáneo descafeinado de Sumar. Aun así, este último ya ni siquiera parece hacer ruido porque se mantenga el gasto militar más alto de la historia del Estado español o que la Ley Mordaza siga en vigor tal cual la dejó el PP.

Al respecto, se ve una clara asimilación de esta izquierda a lo que en el ámbito europeo son los partidos verdes. En concreto a lo que es el Partido Verde alemán, cuya oposición a las políticas de guerras es nula, cuando no las promueve directamente, y el cual abraza una especie de socioliberalismo con tintes ecologistas en su programa económico. Prueba de ello es que, tras las elecciones europeas de este 2024, todos los eurodiputados obtenidos por Sumar ya no se integrarán en el grupo de la Izquierda Europea (GUE/NGL), sino que buscarán acomodo en el Grupo de Los Verdes/Alianza Libre Europea [4].

LA DERECHA EN LA DISYUNTIVA

El tablero político institucional vasco, al menos el de la CAV, presenta una particularidad que cada vez es más extraña en Europa, y es que a la derecha del PNV aún no existe una derecha más radical y claramente xenófoba que pueda influir en la gobernabilidad. PP y VOX, sobre todo este último, siguen siendo testimoniales en el Parlamento de Gasteiz,

y de momento no ha surgido una extrema derecha nacionalista vasca como sí lo ha hecho en el caso catalán. En este sentido, el programa del PNV sigue sus líneas históricas, pero ahora con un liderazgo rejuvenecido bajo el mandato de Imanol Pradales. Los jeltzales son conscientes de que la sociología de la CAV está girando hacia un sentido común progresista, al contrario de lo que está sucediendo en muchos lugares de Europa, por lo que su partido busca aparentar una imagen lejos de la derecha más conservadora y de alguna manera mantener ciertas cuotas del sistema de bienestar y clases medias vascas.

Pero no debe olvidarse que en el PNV también se expresan las pulsiones autoritarias a las que están girando la mayoría de partidos, a izquierda y derecha. El problema que el PNV tiene en la Ertzaintza es prueba de ello, ya que últimamente la policía vasca se ha caracterizado por efectuar actuaciones de gran brutalidad y por un aumento de la represión en eventos lúdicos como partidos de fútbol, que han podido incluso perjudicar a la propia imagen del partido que controla la policía de la CAV. En lo demás, el PNV presenta en líneas generales un programa que busca mantener un entorno de producción vasco de alta-media tecnologización y atraer inversiones extranjeras que permitan luego salvar ciertas cuotas del sistema de bienestar vasco. Para conseguir esto, proponen un fondo de inversión de ayudas públicas a las empresas, mostrando así que la derecha no está en contra de la utilización de los mecanismos estatales para conseguir sus objetivos de gobernanza económica. Se diferencia del programa económico de EH Bildu en lo que respecta a su proyección internacional y actitud frente a ciertos proyectos de infraestructura se refiere. Por ejemplo,

el PNV no muestra oposición alguna a las políticas de guerra atlantistas y dirige ciertos megaproyectos como el Tren de Alta Velocidad (TAV o Y vasca) de los que EH Bildu aún dice oponerse.

Si nos trasladamos al conjunto de los estados europeos, vemos que la brújula política marca más hacia la derecha, necesitando la derecha liberal o conservadora tradicional el pacto y homologación de parte de la extrema derecha para incorporarla a la gobernabilidad. En Italia gobierna el partido de tradición neofascista Hermanos de Italia de Giorgia Meloni, y en Portugal, país de sociología marcadamente de izquierdas durante las últimas décadas, el partido Socialista y los partidos a su izquierda han perdido la mayoría parlamentaria en favor de la derecha tradicional, y con la extrema derecha de Chega(!) como tercera fuerza política en auge. Estos dos son ejemplos paradigmáticos.

Como señala en uno de sus últimos análisis políticos Enric Juliana [5], director adjunto del periódico La Vanguardia y uno de los mejores analistas de la coyuntura política europea, en la actual situación de escalada bélica a las instituciones de poder de la UE les es más funcional que la derecha gobierne en los gobiernos nacionales y en las instituciones europeas clave. Durante la crisis pandémica, en la que se impusieron respuestas de expansión monetaria y gasto público, al poder europeo le era más fácil legitimar estas políticas mediante los partidos de izquierda, que vendían los fondos europeos de recuperación como “una vuelta del Estado” y “el fin de las políticas de austeridad”. Al contrario, en los próximos años, la derecha va a ser más funcional para legitimar las grandes políticas comunitarias, que se van a fundamentar en aumentar el gasto público, sí, pero el gasto público dirigido a modernizar la industria de la guerra. Además de que se deberán aplicarse políticas de austeridad para equilibrar presupuestos.

Por ello, en el contexto de las elecciones al Parlamento Europeo, la derecha conservadora y liberal tradicional está intentando dar acomodo político y programático a cierta parte de la nueva extrema derecha europea. En concreto, el Partido Popular Europeo, primera fuerza política a nivel de la UE y de la que forma parte la actual presidenta de la Comisión Europea Ursula von der Leyen, va a asumir ciertas propuestas programáticas de la extrema derecha, como una mayor militarización de las fronteras o control de la inmigración. A cambio, se espera que parte de estos partidos xenófobos acepten la legitimidad político-económica de la UE y la militar de la OTAN.

LA INTEGRACIÓN DE LA EXTREMA DERECHA

Si en los primeros años de la década del 2010 los partidos de la nueva izquierda fueron los que irrumpieron en el panorama político europeo, se puede decir que estos ya no son los outsiders del panorama institucional, más bien están en claro retroceso. Los nuevos partidos de extrema derecha nacionalista han aprovechado esa retirada aprovechada para asaltar la primera línea política europea, ganando en varios países elecciones y ubicándose como partidos clave para influenciar la próxima legislatura de la UE.

Así, lo que planean las élites de Bruselas es normalizar a aquellos partidos de extrema derecha que rebajen su euroescepticismo en el programa y acaten la política de militarización y subordinación a la OTAN. Existen dos grandes bloques de extrema derecha en el ámbito europeo, el grupo de los Conservadores y Reformistas Europeos (ECR) y el de Identidad y Democracia (ID). Al primero de estos, al ECR, es al que se busca normalizar y asimilar completamente para hacerlo homologable a las dinámicas de la gobernanza europea.

Los partidos de la nueva izquierda están en claro retroceso. Retirada que han aprovechado los nuevos partidos de extrema derecha nacionalista para asaltar la primera línea política europea, ganando en varios países elecciones y ubicándose como partidos clave para influenciar la próxima legislatura de la UE

El panorama institucional actual es desolador, con una extrema derecha ganando impulso y siendo homologada a escala europea. La izquierda ha vivido cierto avance tras moderar su programa y presentar un programa económico-político casi indistinguible del de la derecha tradicional

El ECR, pese a las frecuentes salidas de tono de sus líderes, defiende una reforma de la UE más que su desmantelamiento, promoviendo una “Europa de las naciones” donde los Estados miembro tengan más soberanía y menos centralización en Bruselas. Defienden valores conservadores tradicionales, como la familia, la religión y la identidad nacional, aunque suelen ser menos radicales en su retórica. Apoyan una economía de mercado con menos regulación y una reducción de impuestos, siendo claramente proempresariales y promoviendo la austeridad fiscal. Enfatizan la importancia de la seguridad nacional y la defensa de la nación, abogando por un aumento en el gasto militar y políticas firmes contra la inmigración magrebí. Tienen posturas conservadoras en temas sociales, aunque no suelen ser tan extremistas como los de ID. Entre sus miembros clave se encuentran VOX en España, Hermanos de Italia en Italia y Ley y Justicia (PiS) en Polonia.

Los partidos del grupo ID son mucho más críticos con la UE, con algunos abogando directamente por la salida de sus países de la Unión o por una drástica reducción de sus competencias. Promueven un fuerte nacionalismo, poniendo un gran énfasis en la soberanía nacional, la identidad cultural y la oposición a la inmigración. Utilizan una retórica más populista el ERC, presentándose como defensores del “pueblo” contra las élites políticas y económicas. Aunque apoyan el libre mercado en algunos aspectos, también promueven políticas proteccionistas para proteger la economía nacional y los empleos locales. Adoptan posturas muy duras contra la inmigración, ya que enfatizan constantemente el carácter racial y cristiano de Europa, abogando por políticas estrictas de control fronterizo y deportación de inmigrantes ilegales. Entre sus miembros clave se encuentran la Agrupación Nacional de Marine Le Pen en Francia, Alternativa para Alemania (AfD) en Alemania y La Liga en Italia.

En resumen, se podría decir que el ECR adopta un nacionalismo conservador moderado, mientras que ID mantiene un nacionalismo xenófobo más radical, con una fuerte retórica antiinmigración y proteccionista. En economía, el ECR es promercado, con menos regulaciones y un enfoque en la austeridad, mientras que ID promueve el proteccionismo, aunque con elementos de libre mercado. Finalmente, en cuanto al populismo, el ECR utiliza menos la retórica populista, mientras que ID tiene una fuerte retórica populista, antiélites y antiestablishment. En un papel de actor de unión entre estos dos grupos se encuentra actualmente VOX, por ser el partido liderado por Santiago Abascal aquel que mantiene relaciones con partidos de ambos grupos y tiende puentes con los nuevos partidos de derecha populista o neoliberal en Latinoamérica, como es la estrecha relación que mantienen con el presidente argentino Javier Milei^[6].

En este sentido, cabe destacar la importancia que le dan a las relaciones supranacionales los nuevos partidos de extrema derecha, convocando constantemente foros que permitan una relación directa y coordinación de sus políticas. Como ejemplo, el último gran congreso auspiciado por VOX en el mes de mayo Madrid, al que acudieron líderes de la extrema derecha tanto populista como más atlantista y neoliberal. La izquierda en la década pasada nunca mostró este grado de coordinación internacional, y ha sido, por ejemplo, incapaz de montar una campaña de apoyo a escala europea al Gobierno de Syriza cuando este estaba siendo claramente chantajeado por las instituciones de la UE.

CONCLUSIONES

El panorama institucional actual es desolador; con una extrema derecha ganando impulso y siendo homologada a escala europea, no existe ningún partido que pretenda plantar cara a la vez al neofascismo y a las políticas belicistas que están promoviendo las instituciones de la UE. Pese a que la izquierda en ciertos territorios del Estado español, como en Hego Euskal Herria o Galicia, ha vivido cierto avance, la verdad es que lo ha hecho tras moderar su programa y presentar un programa económico-político casi indistinguible del de la derecha tradicional, al menos en los puntos clave que pueden suponer una confrontación con las élites empresariales y políticas.

Obviamente, la extrema derecha, como muestra el caso de Meloni al frente del Gobierno italiano, tampoco cumple todas sus promesas al llegar al poder institucional, y no alteran en lo sustancial el rumbo y las políticas clave del bloque de poder europeo. Pero no se debe subestimar el peligro que supone una extrema derecha copando cada vez más puestos de poder institucionales para grandes capas de la clase trabajadora migrante, las mujeres o para el colectivo LGTBI.

La disyuntiva actual pasa por construir un bloque a escala internacional que frene el auge del neofascismo, que es a la vez capaz de no caer en el chantaje del mal menor para frenar al fascismo —lo que propone la socialdemocracia de distinto pelaje— y asumir un programa de ruptura con la actual tendencia belicista que propone la UE y acatan todos sus gobiernos nacionales. Ante la asimilación cada vez mayor de los programas de lo que una vez se llamó izquierda rupturista, la alternativa pasa por dar forma organizativa y política a una organización política a gran escala que haga suyo el programa del doble no: no al fascismo y no al chantaje del mal menor. ●

Ante la asimilación, cada vez mayor, de los programas de lo que una vez se llamó izquierda rupturista, la alternativa pasa por dar forma organizativa y política a una organización política a gran escala que haga suyo el programa del doble no: no al fascismo y no al chantaje del mal menor

NOTAS

[1] Uno de los mejores resúmenes de este ciclo político para el caso del Estado español se encuentra en *La política en el ocaso de la clase media: el ciclo 15M-Podemos* (2016) de Emmanuel Rodríguez.

[2] El caso de Pello Otxandiano y la última campaña electoral de EH Bildu es relevante, ya que han publicado numerosos documentos de lo que podría denominarse como un programa socialdemócrata claro, en el que se exponen sin falsos radicalismos (que dejan para los mítines) las líneas maestras de lo que es un plan de regeneración y modernización del capitalismo vasco. El programa de EH Bildu liderado por Otxandiano puede consultarse en su obra publicada online: *Begirada, una mirada al país para el futuro*.

[3] Varoufakis cuenta en sus memorias políticas, *Comportarse como adultos: Mi batalla contra el establishment europeo* (2017), todos estos planes y negociaciones secretas con las instituciones europeas. Sin embargo, recomiendo su lectura junto con la obra más crítica con Syriza y Varoufakis del historiador y colaborador del Gobierno de Syriza, Eric Toussaint: *Capitulación entre adultos, Grecia 2015: Una alternativa era posible* (2020).

[4] Sobre el programa y políticas de los partidos verdes puede consultarse el artículo publicado en el número 11 de Arteka: *Explotación blanqueada de verde*. Disponible online.

[5] Video-análisis publicado en el canal de YouTube de La Vanguardia titulado *Más armas, menos normas verdes*.

[6] Aunque un poco desactualizado, sobre el programa político-económico de la nueva extrema derecha puede consultarse la obra de Enzo Traverso, *Las nuevas caras de la derecha: ¿Por qué funcionan las propuestas vacías y el discurso enfurecido de los antisistema y cuál es su potencial político real?* (2019).

DIRUTZA INSTITUZIONALA: EAJ-REN ETA EH BILDUREN KONTUAK (2015-2022)

Testua — **Arteka**
Irudia — **Inhar Iraizotz**

Espainiako Estatuko Kontu Auzitegiaren arabera, alderdi politikoen zuzeneko finantziario publikoa, batez beste, haien guztizko diru-sarrerren %80 ingurukoa da gaur egun. Hala ere, alderdi politikoen urteko kontuak fiskalizatzeko txosten baten arabera, Espainiako Estatuko gutxienez bederatzi alderdi politikok "ez zuten beren finantza- eta ondare-egoera modu leialean islatu". Alderdi instituzional horiek, 2018 eta 2019 artean bakarrik, 555 milioi euro jaso zituzten zuzeneko finantziario publikotik, "talde instituzionalentzako ekarpenen" arloan hauteskundeetan lortzen duten ordezkari publikoen kopuruaren arabera edo "funtzionamendu-gastuetarako urteko dirulaguntzen" bidez.

Baina alderdi politikoen finantziario publikoa ez da hor gelditzen, zeharka ere finantzatzen baitira funts publikoekin; hautetsiek jasotzen dituzten soldaten zati batekin, esate baterako. Zeharkako finantziario publiko hori, ordea, terminologikoki ezkututzen dute alderdiek galerei eta irabaziei buruzko urteko txostenetan, "jatorri pribatuko diru-sarrera" gisa.

Nola gauzatzen da fenomeno hori, zehazki, Eusko Legebiltzarreko bi alderdi nagusietan? Hau da, askotan diogu EAJ eta EH Bildu alderdi milioidunak direla, eta hala dira, baina zenbat irabazten dute zehazki? Nola finantzatzen dira zehazki? Zenbateraino finantzatzen dira diru publikoz? Zenbat diru jasotzen dute iturri pribatuetatik? Nola banatzen dira gastua eta diru-sarrerak bi alderdi horietan? Zer ondare dituzte? Zenbaterainoko etekinak lortzen dituzte jarduera instituzionalagatik? Eta haien parlamentari jakin batzuek? Galdera horiei guztiei erantzuteko, EAJren eta EH Bilduren gastuak eta diru-sarrerak kuantifikatuko ditugu, 2015-2022 aldiko kontabilitate-datuak Oinarritzat hartuta.

METODOLOGIA ETA MARKO KONTZEPTUALA

Aurretik azaldutako galderak argitzen saiatzeko, EAJren eta EH Bilduren galeren eta irabazien urteko dokumentuak edo emaitzen kontuak aztertu dira, 2015-2022 aldikoak, eskuragarri daudenak dagozkien web-orrietako gardentasun-ataletan. "Sarrerak" eta "gastuak" kategoriak bereizi dira, dagozkien azpikategoriakin. Jarraian, azpikategoria bakoitza bere definizioarekin:

1. Diru-sarrerak

1.1. Dirulaguntza publikoak

1.1.1. Funtzionamendu-gastuetarako urteko dirulaguntzak: alderdi politiko instituzionalerterto jasotzen dituzten ohiko dirulaguntza publiko finkoak.

1.1.2. Legebiltzar-taldeei egindako ekarpenak: alderdiek hauteskundeetan lortutako emaitzen arabera jasotzen dituzten dirulaguntza publiko aldakorrak.

1.2. Jatorri pribatuko diru-sarrerak

1.2.1. Afiliatuen kuotak: alderdiko militanteek aldiro egiten dituzten ekarpen ekonomikoak.

1.2.2. Kargu publikoen dohaintzak eta ekarpenak: alderdiko hautetsiek euren soldatetatik alderdiari egiten dioten ekarpena, berez zeharkako finantziario publikoa da.

2. Gastuak

2.1. Liberatuen soldatak: alderdiak soldatapean dituen militanteen ordainsariaren kostua.

2.2. Karga sozialak: liberatuen kotizazioak gizarte-segurantzian. Liberatuen soldatak gehituta, "lan-kostu" deiturikoa osatzen du.

2.3. Kanpo-zerbitzuak: alderdiek beste enpresa batzuei erositako produktuen eta zerbitzuen multzoaren kostua.

3. Emaitzak: kontabilitate-urte batean "irabazitako" edo "galdutako" kantitate garbia erakusten du, diru-sarrerei gastuak kenduta.

Deigarria izan badaiteke ere, datuek erakusten dute EH Bilduk EAJk baino menpekotasun handiagoa duela finantziario publikoarekiko

Kategoria eta azpikategoria horiek taulatan jarrita, EAJren eta EH Bilduren kontabilitate-urte bakoitzari dagozkien datuak sartu dira estatistika egiteko. Bestalde, datu osagarri batzuk ere ikertu dira, legebiltzarkide batzuen soldata eta ondare pertsonala eta alderdien ondare higiezina kuantifikatzeko. Zifra horiek ezagutzeko, alderdien urteko balantzeetara eta Newtral atariaren Transparentia atalera jo dugu, baita Espainiako Estatuko Diputatuen Kongresuko legebiltzarkideen Interesen Erregistroetara eta Eusko Legebiltzarreko gardentasun-atariak ematen duen informaziora ere. Soldaten eta ondasunen inguruko kopuruak erreportaje honen amaieran daude ikusgai.

DATUEN ANALISIA ETA AZALPENA

1. DIRU-SARRERAK

1.1. Dirulaguntza publikoak

Diru-sarrerei dagokienez, daturik deigarriena da EAJk eta EH Bilduk osotara 107,3 milioi euro jaso dituztela dirulaguntza publiko zuzenetatik 2015 eta 2022 artean. EAJren kasuan, 63,9 milioi euro lortu ditu guztira eta, zazpi urte horietan, %44,7 handitu du iturri horretatik jasotako dirua. EH Bilduren kasuan, guztira 43,4 milioi euro jaso ditu dirulaguntza publiko zuzenen bidez, eta %554,63 gehiago jaso du zuzeneko dirulaguntza publikoetatik 2015 eta 2022 artean.

1.1.1. Funtzionamendu-gastuetarako urteko dirulaguntzak: alderdi politiko instituzionalerterto jasotzen dituzten ohiko dirulaguntza publiko finkoak

Zuzeneko dirulaguntza horiek bi multzotan sailkatzen dira. Batetik, alderdiek urteko dirulaguntza finkoak jasotzen dituzte funtzionamendu-gastuei aurre egiteko. 2015 eta 2022 artean EAJk 20,5 milioi euro jaso ditu gisa horretako laguntzen bidez. EAJk, gainera, segurta-

sunera bideratutako beste dirulaguntza bat ere jasotzen du: 317.900 euro osotara zazpi urtean. EH Bilduk 13,1 milioi euro jaso ditu funtzionamendu-gastuei lotutako dirulaguntza publiko zuzenen bitartez.

1.1.2. Legebiltzar-taldeei egindako ekarpenak

Alderdiek hauteskundeetan lortutako emaitzen arabera jasotzen dituzten dirulaguntza publiko aldakorrak dira hauek. Kasu honetan, 2015 eta 2022 artean, 43,1 milioi euro jaso ditu EAJk eta beste 30,1 milioi euro EH Bilduk. Beraz, bien artean, aparteko 73,2 milioi euro jaso dituzte zuzeneko dirulaguntza publikoetatik, hauteskundeetako emaitzei esker.

1.2. Jatorri "pribatuko" diru-sarrerak

Horri, baina, jatorri "pribatutik" lortutako diru-sarrerak gehitzea dago. Izan ere, bi alderdien artean, eta 2015etik 2022ra, 51,5 milioi euro batu dituzte jatorri pribatuko diru-sarreretatik; 36,3 milioi EAJk eta 15,5 EH Bilduk. Hala ere, gogoratu behar da finantziario "pribatu" horren gehiengoa, paradoxikoki, hautetsien soldatetatik eratorria dela, hots, diru publikotik. Beraz, zehatzagoa da zeharkako finantziario publiko deitzea. Jarraian ikusiko dugu zenbaterainokoa den.

1.2.1. Afiliatuen kuotak: alderdiko militanteek aldiro egiten dituzten ekarpen ekonomikoak

Jatorri pribatuko diru-sarreraren zati bat, txikiena, afiliatuen kuoten bitartez jasotzen da. Horrek erakusten du, besteak beste, alderdiek autofinantzaketarako duten gaitasuna: EAJri dagokionez, 2015ean, bere finantzaketa osoaren %23,18 afiliatuen kuotetatik zetorren, baina 2022rako zifra hori %9,7raino jaitsi zen. EAJk afiliatuen kuoten bidez guztira 9,8 milioi euro bildu bazituen ere, asko jaitsi zen bere autofinantzaziorako gaitasun erlatiboa. 2015ean EAJk zuen diruaren ia

laurdena kuoten bidez lortzen zuen, eta, zazpi urte igarota, ez da hamarrenera ere iristen. Horrek guztiak erakusten du alderdiak are menpekotasun handiagoa duela finantzaketa publikoarekiko zein banku-kredituekiko.

Beste aldetik, EH Bildu afiliatuen kuotarik gabeko egoera batetik abiatu zen 2015ean. Diru-sarrera guztiak finantzaketa publikotik edo koalizioa osatzen zuten alderdien ekarpenetatik zetozen. Zazpi urte geroago, ikusten da EH Bilduk afiliatuen kuoten sistema bat ezarri duela. Hala ere, afiliatuen kuotak EH Bilduren diru-sarrerren %2,9 baino ez ziren 2022an. Kopuru hori oso txikia izanik, alderdia finantzaketa publikoarekiko menpekotasun ekonomikoko egoera ia erabatekoan dago. 2015 eta 2022 artean, koalizio sozialdemokratak "jatorri pribatutik" lortutako 15,5 milioi euroetatik, afiliatuen kuotetatik lortutako kopurua ez zen 700.000 eurora heltzen. Alegia, deigarria izan badaiteke ere, datuek erakusten dute EH Bilduk EAJk baino menpekotasun handiagoa duela finantziario publikoarekiko.

EAJren guztizko diru-sarreraren seirena baino gehiago eta EH Bilduren diru-sarreraren laurdena baino gehiago soldata publikoetatik etorritako dohaintza horietatik dator

1.2.2. Kargu publikoen dohaintzak eta ekarpenak

Jatorri "pribatuko" diru-sarreraren beste zatia, esan bezala, alderdietako hautetsiek euren soldataren zati batekin euren alderdiari egiten dizkioten dohaintzetatik jasotakoa da. EAJren guztizko diru-sarreraren seirena baino gehiago eta EH Bilduren diru-sarreraren laurdena baino gehiago soldata publikoetatik etorritako dohaintza horietatik dator. Zehazki, 2015 eta 2022 artean EAJk izandako diru-sarreraren %15,7k ekarpen horietan du jatorria, eta %23,5ek EH Bilduren kasuan. Diru-sarrera horrek soldata publikoetan duenez jatorria, diru pribatua baino gehiago, zeharkako finantziazio publikoa da. Zalantzarik gabe, zeharkako dirulaguntza publiko horiek dira alderdien finantzaketa "pribatuaren" zatirik handiena hartzen dutenak.

Alabaina, proportzioa guztiz desberdina da bi alderdien artean: EAJren diru-sarrera "pribatuen" %43,5 zetorren soldata publikoetatik egindako dohaintzetatik, eta EH Bilduren kasuan, ordea, kargudunen soldatak diru-sarrera "pribatuen" %91 izan dira. EAJk 15,8 milioi batu zituen zeharkako dirulaguntza horien bitartez, hau da, bere diru-sarrera guztien laurdena (%24,7) bere kargudunen soldatetatik jaso zuen. EH Bilduk 13,8 milioi euro batu zituen bere kargudunen soldata publikoen bitartez, alegia, bere diru-sarrera guztien ia herena (%31,8). Bilakaerari erreparatu gero, 2015 eta 2022 artean, EAJk %73,07 eta EH Bilduk %308,5 handitu dituzte iturri "pribatuko" diru-sarrerak.

EAJk 15,8 milioi batu zituen zeharkako dirulaguntza horien bitartez, hau da, bere diru-sarrera guztien laurdena (%24,7) bere kargudunen soldatetatik jaso zuen. EH Bilduk 13,8 milioi euro batu zituen bere kargudunen soldata publikoen bitartez, alegia, bere diru-sarrera guztien ia herena (%31,8)

2. GASTUAK

2.1. Liberatuen soldatak

EAJk eta EH Bilduk ia 25 milioi euro garbi gastatu dituzte soldatapean dituzten liberatuen ordainsarrietan 2015 eta 2022 artean, gizarte-segurantzako kotizazioak kontuan hartu gabe. Alderdika, EAJk 15,9 milioi euro gastatu zituen liberatuetan 2015 eta 2022 artean, hau da, tarte horretan %15,8 handitu zuen liberatuen soldatak ordaintzera bideratutako diru kantitatea, 1.892.184,60 euro baitziren 2015ean eta 2.192.514,41 euro 2022an. Aldi horretan alderdiak egindako gastu guztien barruan, liberatuen soldatetan gastatutakoa %18 da.

EH Bilduk 8,6 milioi euroko gastua egin zuen liberatuen soldatetan, eta %824 hazi zen kostu hori: 2015ean 206.461,1 euro gastatzen zituen, eta, 2022an, aldiz, 1.908.652,13 euro. Beraz, liberatuetara bideratutako dirua alderdiaren gastu guztien %34,5 izan zen 2015 eta 2022 artean.

2.2. Karga sozialak: liberatuen kotizazioak gizarte-segurantzaz

Aurrekoa liberatuei ordaintzeko egindako gastu garbia zen, baina, lan-kostu osoa zenbatzeko, gogoan izan behar da gizarte-segurantzako kotizazioen kostua ere, alderdiek ere halakoak ordaintzen baitituzte liberatuen soldatekin batera. Kotizazioak eta liberatuen soldata garbiak zenbatuta, beraz, lan-kostu osoa kalkulatzen da. Karga sozial horiek kontutan hartuta, liberatuen gastuak, guztira, 31 milioi eurotik gorakoak izan dira EAJren eta EH Bilduren artean; 21 milioi euro xahutu zituzten jeltzaleek eta beste 10,5 milioi sozialdemokratek.

2.3. Kanpo-zerbitzuak

Kanpo-zerbitzuak dira alderdiek euren jarduna garatzeko beste enpresa batzuei erosten dizkioten ondasun zein zerbitzuak. Horiek hartu ohi dute alderdien gastuaren zatirik handiena: 2015 eta 2022 artean EAJk 51,3 milioi euro bideratu zituen kontratazioetara, eta %71,4 hazi zen kanpo-zerbitzuetan egindako gastua, 2015ean 4,9 milioi izatetik 2022an 8,4 milioi izatera.

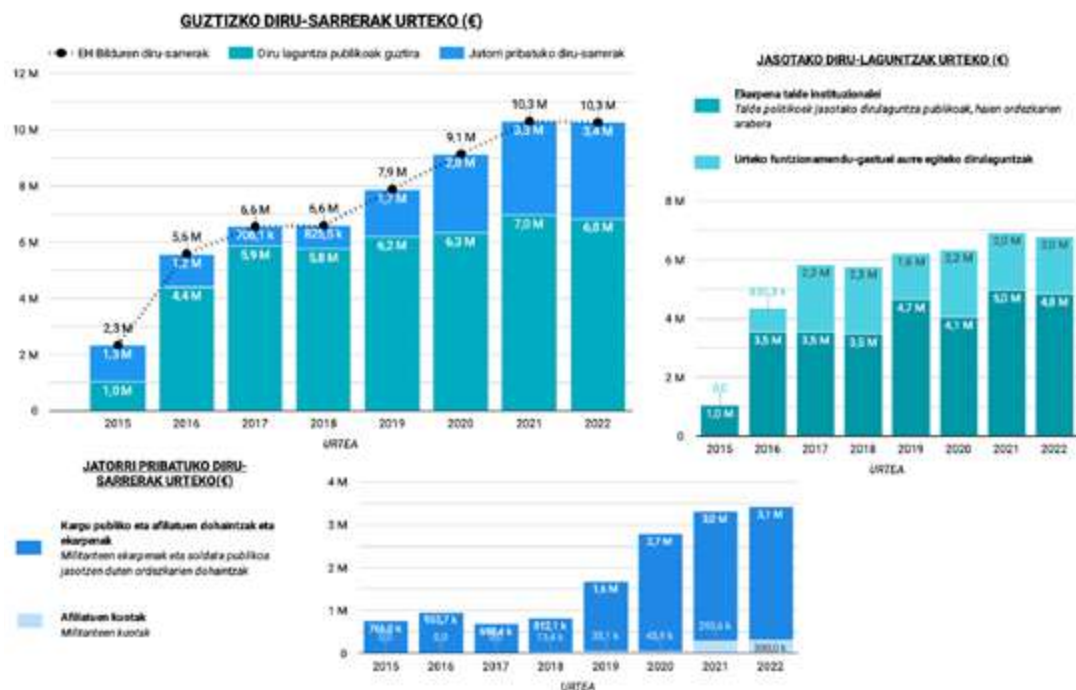
EH Bilduri dagokionez, 13 milioi euro baino gehiago gastatu ditu kontratazioetan, eta %454,4 handitu zen gastu hori 2015 eta 2022 artean: 529.000,14 eurotik 2.932.842,73 eurora. 2024ko Eusko Legebiltzarreko hauteskundearen kanpainarako, adibidez, aniztasun funtzionala duten pertsonen lan-indarra esplotatzen duen Gureak enpresaren zerbitzuak kontratatu zituen EH Bilduk. Kontratazioetara bideratzen duten diru-kantitatea gero eta handiagoa dela ikusita, ondorioztatzen da alderdi biek geroz eta neurri handiagoan jotzen dutela zerbitzuak kontratatzen, lan boluntarioaz baliatu beharrean.

Kontratazioetara bideratzen duten diru-kantitatea gero eta handiagoa dela ikusita, ondorioztatzen da alderdi biek geroz eta neurri handiagoan jotzen dutela zerbitzuak kontratatzen, lan boluntarioaz baliatu beharrean

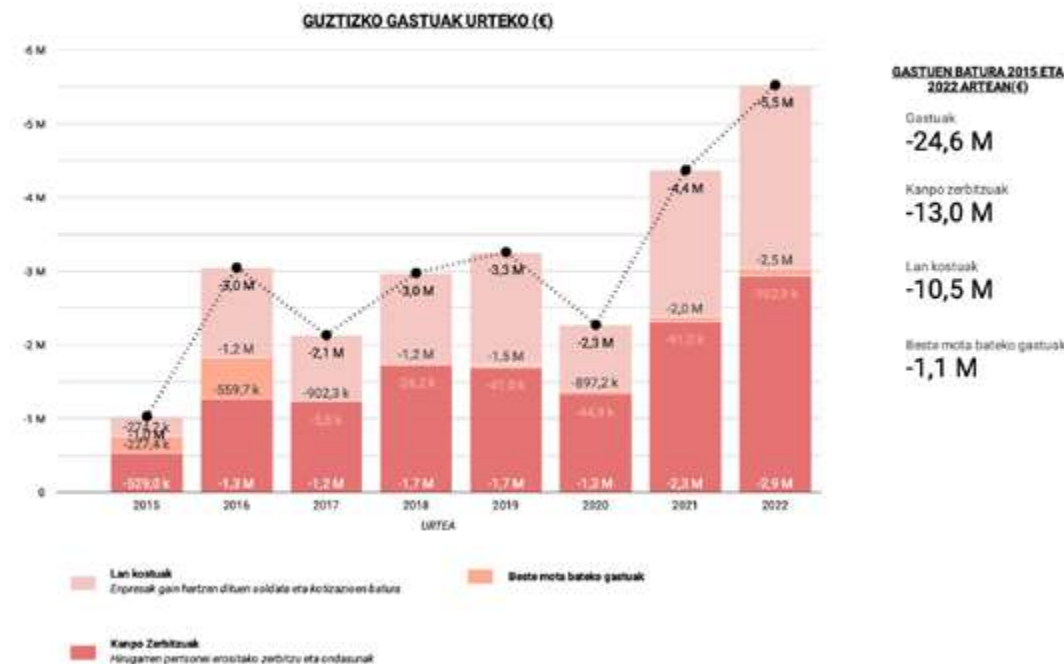
EH Bilduren diru-sarrerak

EH Bilduk 2015 eta 2022 urteen artean izandako diru-sarrerak

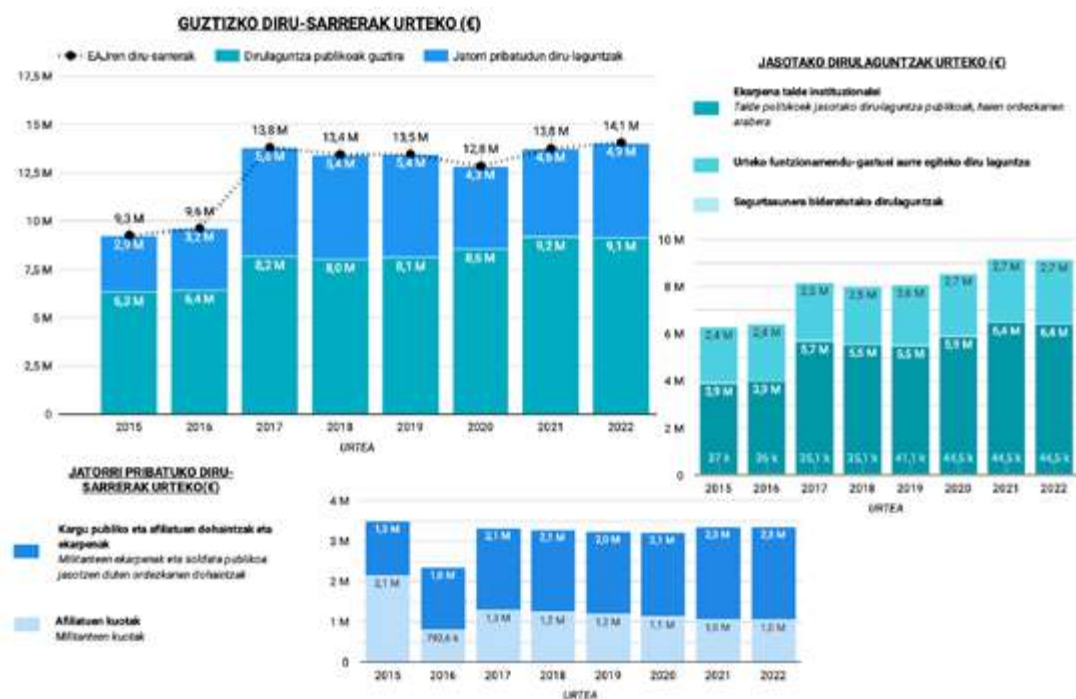
EH Bilduren gastuak

EH Bilduk eginiko gastuak 2015 eta 2020 urteen artean (€)

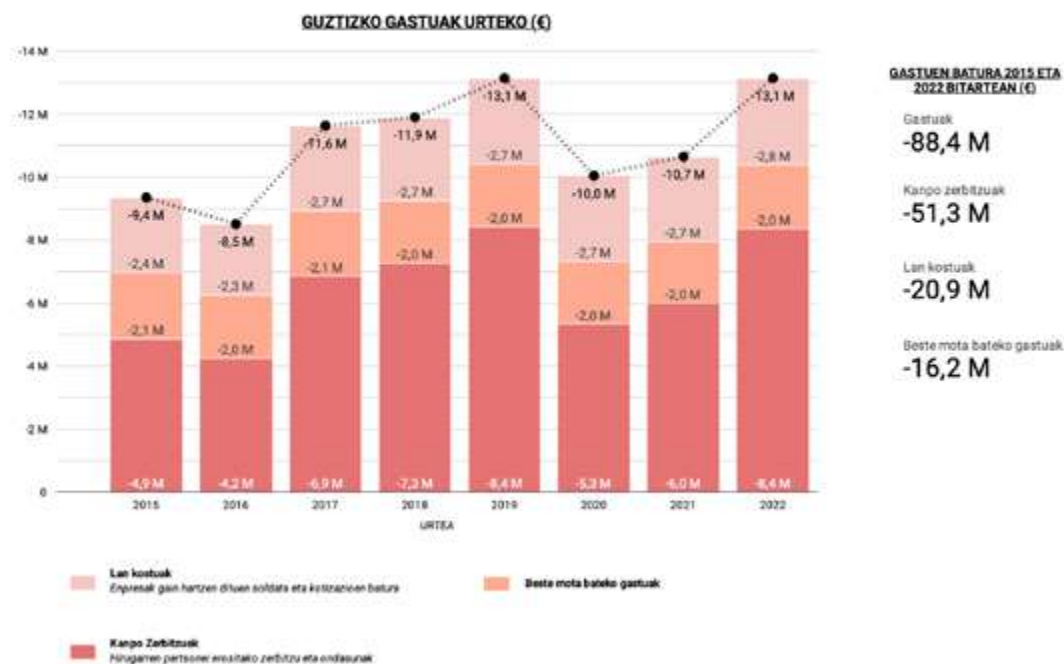
EAJren diru-sarrerak

EAJk 2015 eta 2022 urteen artean jasotako diru-sarrerak

EAJren gastuak

EAJk eginiko gastuak 2015 eta 2020 urteen artean (€)

3. EMAITZAK

Emaitzek erakusten dute kontabilitate-urte batean "irabazitako" edo "galdutako" kantitate garbia, diru-sarrerei gastuak kenduta. Kasu honetan, zuzeneko dirulaguntza publikoak zein zeharkakoak hartuta, horiei jatorri pribatuko diru-sarrerak edo afiliatuen kuotak gehituta eta aurreko guztiari gastu osoa kenduta, 2015 eta 2022 artean EAeko bi alderdi nagusiek zenbat diru irabazi zuten estimatu dezakegu. EAJk 100,2 milioiko diru-sarrerak eta 88,4 milioiko gastuak izan zituen; 10.042.285,82 euroko irabazi garbiak, beraz. EH Bilduk denbora-tarte berean 58,6 milioi euroko diru-sarrerak eta 24,6 milioiko gastuak izan zituen, hots, 32.417.658,7 euro garbi irabazi zituen. 42,44 milioi euro garbi baino gehiagoko pagotxa poltsikoratu dute, hortaz, EAJren eta EH Bilduren artean.

Espainiako Kongresuko parlamentarien jabetzak eta soldatak

Espainiako Kongresuko erregistrorik berrienaren arabera, EAJko bost parlamentarien artean hamasei ondasun higiezin dituzte, hau da, parlamentari bakoitzak 3,2 higiezin ditu batez beste. Haietako batek ere ez zuen egiaztatzen etxebizitzak alokatzeagatik errentarik jasotzen zuenik 2023an; hala ere, haietakoren batek "beste errenta motaren bat" edo "lursailengatik jasotako errentak" aitortu zituen, eta beste batek, berriz, ziurtatzen zuen "kapital higiezinetako etekinak" nahiz milaka euro zituela inbertsio-funtsetan inbertituta. Jeltzaleek Madrilen dituzten bost diputatueta-tik hiruk pentsio-plan pribatua zuten,

gainera. EAJko bost diputatuen diru-gordailu guztien batez besteko saldoa 53.775,09 eurokoa zen, kontu korronteak, inbertsio-funtsak eta pentsio-planak zenbatuta.

EH Bilduk ganberan dituen sei diputatuetatik bik errentak jasotzen ditu ondasun higiezinak alokairuan jartzeagatik, hau da, EH Bilduren Madrilgo parlamentarien heren bat errentatzailea da. Gainera, euskal koalizio sozialdemokratako sei diputatuen artean hemeretzi ondasun higiezin zituzten 2023an,, batez beste 3,1 jabetza baino gehiago pertsonako. Sei diputatuetatik hiruk pentsio-plan pribatua ere badute, eta bik, berriz, inbertsio-funtsak. EH Bilduko sei parlamentarien gordailu guztien batez besteko saldoa 108.583,83 eurokoa zen; hemen ere, kontu korronteak, inbertsio-funtsak eta pentsio-plan pribatuak hartzen dira kontuan. Beraz, harrigarria badirudi ere, datuek diote aberatsagoak direla EH Bilduk Madrilen dituen legebiltzarkideak EAJkoak baino.

EH Bilduk ganberan dituen sei diputatuetatik bik errentak jasotzen ditu ondasun higiezinak alokairuan jartzeagatik, hau da, EH Bilduren Madrilgo parlamentarien heren bat errentatzailea da. Gainera, euskal koalizio sozialdemokratako sei diputatuen artean hemeretzi ondasun higiezin zituzten, batez beste 3,1 jabetza baino gehiago pertsonako. Sei diputatuetatik hiruk pentsio-plan pribatua ere badute, eta bik, berriz, inbertsio-funtsak. EH Bilduko sei parlamentarien gordailu guztien batez besteko saldoa 108.583,83 eurokoa zen

Ondokoak dira Madrilgo bi talde parlamentarioetako kideek jasotzen dituzten soldata zehatzak, Espainiako Estatuko soldata ohikoenarekin (20.579,28 euro) konparatuta:

- Mertxe Aizpurua (EH Bildu): 113.468,60 euro, Espainiako Estatuko langileen soldata ohikoena baino 5,51 aldiz gehiago.
- Iñaki Ruiz De Pinedo Undiano (EH Bildu): 71.897,00 euro, 3,4 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Jon Iñarritu (EH Bildu): 71.897,00 euro, 3,4 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Bel Pozueta (EH Bildu): 104.871,76 euro, 5,09 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Oskar Matute (EH Bildu): 104.871,76 euro, 5,09 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Marije Fullaondo de la Cruz (EH Bildu): 71.897,00 euro, 3,4 aldiz estatuko soldata ohikoena.

EH Bilduk Diputatuen Ganberan dituen sei parlamentariek bakarrik Espainiako Estatuko soldata ohikoena kobratzen duten 26 langilek adina kobratzen dute

Guztira, Madrilen diren EH Bilduko parlamentariek 538.903,12 euro jasotzen dituzte urtean. Beraz, EH Bilduk Diputatuen Ganberan dituen sei parlamentariek bakarrik Espainiako Estatuko soldata ohikoena kobratzen duten 26 langilek adina kobratzen dute. Egia da kopuru horiek ez dituztela osorik jasotzen, zati bat alderdiari dohaintzan ematen diotelako, baina EH Bilduk ez du zehazten zenbaterainokoa den kargudunek dohaintzan ematen dutena. Gainera, liberatuen soldaten gastuaren %824ko gorakadarekin ere argi ikusten da kargudunen soldaten dohaintza horiek ez direla nolabaiteko "ongintza-lanetara" bideratzen, liberatuen plantilla zabala handitzera eta militantzia gero eta neurri handiagoan soldatapekotzera baizik.

EAJk Madrilen dituen kargudunen zifrak ere antzekoak dira, eserleku bat gutxiagorekin:

- Joseba Andoni Agirretxea (EAJ): 71.897,00 euro, 3,4 aldiz Espainiako Estatuko soldata ohikoena.
- Aitor Esteban (EAJ): 113.468,60 euro, 5,51 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Mikel Legarda (EAJ): 104.871,76 euro, 5,09 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Idoia Sagastizabal (EAJ): 104.871,76 euro, 5,09 aldiz estatuko soldata ohikoena.
- Maribel Vaquero (EAJ): 71.897,00 euro, 3,4 aldiz estatuko soldata ohikoena.

Osotara, EAJren Madrilgo parlamentariek 467.006,12 euro jasotzen dituzte urtean. Hala, bost diputatuen artean bakarrik, estatuko soldata ohikoena kobratzen duten 22 langilek adina irabazten dute.

Eusko Legebiltzarreko parlamentarien soldatak

Aipatzekoa da Eusko Legebiltzarreko gardentasun-atariak ez duela Espainiako Estatuko Kongresuak bezainbesteko xehetasunik ematen hautetsien ondareari buruz, eta, beraz, aurretik aipatutako gaiak misterio hutsa dira EAJk eta EH Bilduk Gasteizen dituzten parlamentarien kasuan: errentak jasotzen dituzten ala ez, zein inbertsio egiten dituzten, zenbat ondasun higiezin dituzten, zenbatekoa den euren kontu guztietako saldoa... Oraingoz ez dago modurik halakorik jakiteko, Eusko Legebiltzarreko gardentasun-atariak arlo honetan ematen duen informazio bakanetarikoa parlamentarien soldata ofiziala baita, jarraian adieraziko duguna.

Eusko Legebiltzarreko diputatu bakoitzak 77.963,48 euro jasotzen ditu urtean, hau da, 2,8 aldiz EAeko urteko soldata gordin ohikoena (27.365 euro/urteko). EAJk 31 eserleku dituenez, 2.416.867 euro jasotzen ditu urtean, eta 1.637.233,08 euro EH Bilduk, bere 21 eserlekuengatik. Beraz, Gasteizko legebiltzarrean eserlekua duten bi alderdi nagusietako 52 politikarien soldaten batura 4.054.100 eurokoa da urtean; EAeko 148 langileren urteko batez besteko soldata gordinaren parekoa. Hau da, EAEn, 2023an, kostu bera izan zuen soldata ohikoenarekin 148 langile kontratatzeak eta Eusko Legebiltzarreko 52 diputaturen soldatak ordaintzeak.

Alderdien jabetzak

EAJren gardentasun-atalaren arabera, Batzoki eta egoitzen artean, 200 higiezin inguru ditu alderdiak. EH Bilduk, aldiz, ez zuen espreski inolako jabetzarik aitortu. Hala ere, haien balantzeetan bai ikusten da sozialdemokratek 1.350.000 euroko inbertsioa egin zutela higiezinetan 2021 eta 2022 artean: EH Bilduk 2021ean zituen jabetzen eta lurren balioa 183.021,44 eurokoa zen, eta 2022an, berriz, 1.535.390,86 eurokoa.

Gasteizko legebiltzarrean eserlekua duten bi alderdi nagusietako 52 politikarien soldaten batura 4.054.100 eurokoa da urtean; EAeko 148 langileren urteko batez besteko soldata gordinaren parekoa

Haien balantzeetan bai ikusten da sozialdemokratek 1.350.000 euroko inbertsioa egin zutela higiezinetan 2021 eta 2022 artean: EH Bilduk 2021ean zituen jabetzen eta lurren balioa 183.021,44 eurokoa zen, eta 2022an, berriz, 1.535.390,86 eurokoa

Alderdien zorrak

EAJren kontuen balantzearen arabera, 2022ko abenduaren 31n, alderdiak 6.796.047,11 euroko zorra zuen hainbat finantza-erakunderekin. Alderdiaren gardentasun-atariak erakusten duenez, 2021ean, 5.549.342,94 euroko zorra zuen Kutxabankekin (zor osoaren %82), 580.177,33 eurokoa Caixarekin (%8,6), 576.635,26 eurokoa Laboral Kutxarekin (%8,6) eta 26.024,51 eurokoa Rural Kutxarekin (%0,4).

EH Bilduk, berriz, finantza-krediturik ez duela aitortzen du. Hala ere, eta EAJk banketxeekin duen zorpetze-mailatik urrun badago ere, ikusten da 2015 eta 2022 artean bankuekin epe laburreko kreditu txikiak erabiltzen hasi zela. Gainera, 2022an, 220.795,47 euroko zorra zuen pilatuta administrazio publikoarekin, EAJk urte berean zuenaren oso antzekoa: 297.008,2 eurokoa.

ONDORIOAK

Jardun parlamentarioak gero eta irabazi handiagoak dakarkizkie bai EAJri, bai EH Bilduri: bien artean, eta soilik bost urteko epean, ehun milioi euro baino gehiago jaso dituzte zuzeneko finantziario publiko bidez. Gastuaren bolumena ere gero eta handiagoa da bi alderdietan, bai kanpo-enpresei egindako ondasun zein zerbitzuen erosketetan, eta baita liberatuen soldatetan zein higiezin erosketetan ere.

Euren finantzaketa-eredua oinarritzen da finantzaketa publiko lehenean, izan dirulaguntza zuzenen bidez edo izan soldata publikoen ekarpenen bidez egina. Afiliatuen kuoten bitartez lortzen duten autofinantziarioak, berriz, ez du garrantzia handirik. Eredu horrek instituzio publikoekiko menpekotasun ekonomikoa sortzen du, eta, aldi berean, aipatutako kontratazioetako nahiz liberatuen armadako gastu gora-

korra mantentzea ahalbidetzen die bie. Jatorri publikoko diru-sarrera milioi-dun horiek gabe, alderdi politiko profesionalek ezingo lukete liberatuen zein kargu publikodunen soldatapetzean oinarritzen den euren jardun politikoa diruz hornitu, eta, beraz, desagertzeko arrisku larrian egongo lirake.

Alderdientzako finantzaketa estrategikoa emateaz gain, soldatek badute bestelako funtzio bat alderdien barruan, bereziki kargu publikodun hautetsien kasuan: politikari profesionalen estatus sozioekonomikoa birproduzitzea edo igotzea. Azken hori erraz baieztatzen da zenbait parlamentarik aitortzen dituzten jabetzei eta interesei erreparatuta.

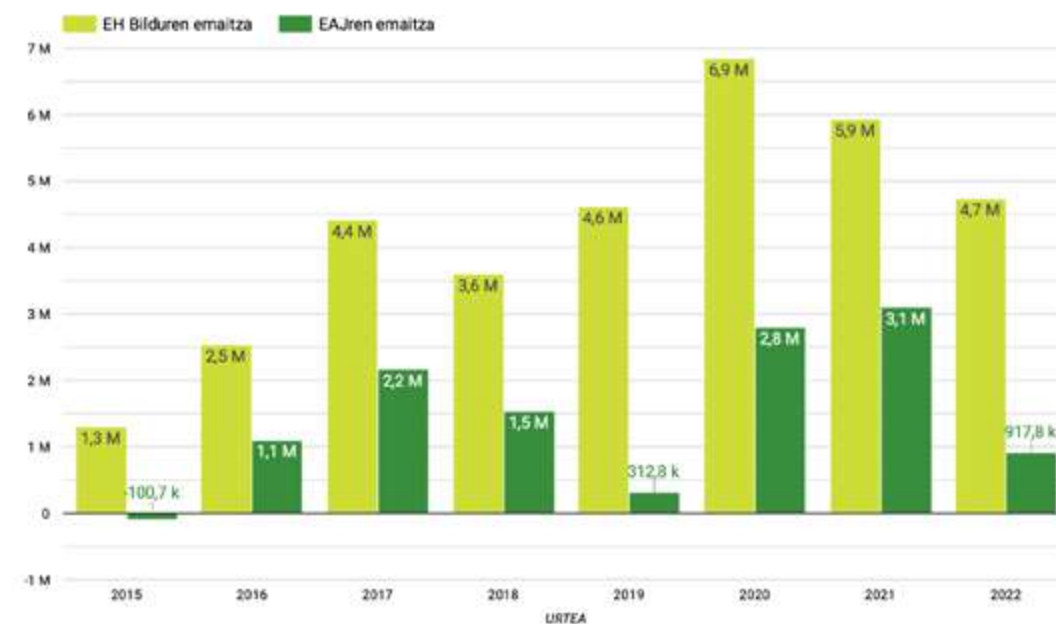
Hala ere, EAJren eta EH Bilduren kontuek ematen dute alderdi-ereduaren inguruko ñabardurarik ere, eta euren historia politikoari buruz ere mintzo dira. EAJren finantzak, bai egitura aldetik bai gastu eta sarreraren dimentsio aldetik, erabat profesionalizatutako alderdi bati dagozkionak dira, zeinak instituzioen integrazioan bide luzea egin, metaturiko nahikoa funts izan, eta, ondorioz, zenbait urtean balantze negatiboak izaterik onar baitezake.

EH Bilduren finantzak, aldiz, integrazio instituzionala eta profesionalizazioa berriki baina era oso azkarrean egin dituen alderdi batenak dira. 2015eko kontuen arabera, gastuen eta diru-sarreraren dimentsioak nahiko txikiak ziren, eta gastu-egiturak zein diru-sarrerak ez zeuden oso garatuta. Gehiago ziren ezarpen instituzional urriko aldi baterako hauteskunde-koalizio bati zegozkionak. Kontu horiek, ordea, zeharo aldatu dira 2022rako: beste edozein alderdi instituzional handiren pareko gastuen zein diru-sarreraren maila eta egiturak zituen, alderdi-aparatu garatuagoa, urteko emaitza postiboak (EAJrenak baino handiagoak) eta etorkizun handiko proiektzio ekonomikoa. ●

Jatorri publikoko diru-sarrera milioi-dun horiek gabe, alderdi politiko profesionalek ezingo lukete liberatuen zein kargu publikodunen soldatapetzean oinarritzen den euren jardun politikoa diruz hornitu, eta, beraz, desagertzeko arrisku larrian egongo lirake

EMAITZEN KONPARAZIOA

EAJren eta EH Bilduren mozkin garbiak ekitaldika, 2015 eta 2022 urteen artean (€)

EMAITZEN BATURA 2015TIK 2022RA

EH Bilduren emaitza
34,0 M

EAJren emaitza
11,8 M

ERREFERENTZIAK

www.eaj-pnv.eus

www.ehbildu.eus

[www.congreso.es/es/cem/
registro-intereses](http://www.congreso.es/es/cem/registro-intereses)

[https://transparentia.
newtral.es/buscador](https://transparentia.newtral.es/buscador)

[https://www.legebiltzarra.eus/
portal/eu/web/eusko-legebiltzarra/
transparencia/informacion-activa](https://www.legebiltzarra.eus/portal/eu/web/eusko-legebiltzarra/transparencia/informacion-activa)

Parlamentua ez da nahikoa

Testua — **Gerizeti Zubiaurre**

Irudia — **Manubeltz**

Hauteskunde-kanpaina da sozialdemokraziak hiritarrek komunikatzeko erabiltzen duen momentu gorena.

Badakigu, dagoeneko, nola funtzionatzen duten hauteskunde-kanpainak. Nola ez dugu ba jakingo? Azkenengo uztailetik hona, hiru hauteskunde izan ditugu Euskal Autonomia Erkidegoan: Espainiako gobernukoak, Euskal Autonomia Erkidegokoak, eta, azkenik, Europar Batasunekoak. Bai, ez digute jakitea beste aukerarik ematen. Bonbardeatuak izan gara behin eta berriro haien mitin, hauteskunde spot eta gutunekin. Urtebete daramagu sozialdemokraziaren pro-

paganda kanpainen murgilduak, etengabeko zirku elektoral baten ikusle izatera behartuak. Azken hilabeteetan, EAJk gazteon bozka irabazteko Minecraft-ekin egin zuen saiakera triste eta Irene Monteroren bizitza akademikoa tarteko, absentsioaren aurka borrokan ibili dira bai ezkerreko zein eskuineko alderdi instituzionalak, ikusi baitute gero eta ohikoagoa dela abstentzioa proletalgoaren artean, eta agerian geratu da beste behin ez direla horretarako ere gai izan. Europar Batasuneko hauteskundeetan, hamaika herrialdek bakarrik gainditu dute parte hartzearen %50.

Honez gain, interesgarria litzateke alderdi instituzionalen diskurtsoak hauteskundeen arabera nola aldatzen diren aztertzea. Ez dago gehiegi begiratu beharrik; spot erridikuletatik gerra-hotsera igaro gara apiriletik hona, gero eta argiagoa den krisi kapitalistaren kontestu batean: Israelgo estatu genozidak palestinarrak sarraskitzen dabiren bitartean, zentro inperialistatik gero eta hurbilago nabaritzen diren gerra-danbor hotsen artean, Europar Gobernuo hauteskundeetan propaganda belikoa erabili dute inongo lotsarik gabe Europar Batasuneko zenbait herrialdek, proletalgoaren masa zabalak gero eta posibleagoa den gatazka masibo baterako prestatzeko. Espainiako alderdi ezkertiarrek, Europara begira, antifaxismo tristenaren bandera igo dute zerura, berriro ere garbi utziz horrek ez duela inolako efektibitate errealik botoa lortzerako orduan edota faxismoari benetan aurre egiteko unean. Klase ertain gero eta txikiagoarengana doaz ate joka, jakin badakitelako ez daukatela benetako gaitasunik proletalgoaren bizi baldintzak eraldatzeko. Hori gutxi balitz ere, ezkerrenekoak omen diren alderdiek ere asko deskafeinatu dute beren diskurtsoa. EH Bilduk Euskal Autonomia Erkidegoko hauteskundeetara begira aukeratu zuen lehendakariagaia ikusi besterik ez da egin behar, Peio Otxandiano edota, bestela, Yolanda Díaz, maitasun eta zoriontasun hitz hutsalak erabiltzen bere mitinetan, eduki zezaketen esanahai guztia kenduz, milaka langileen miseriaren aurrean irribarreak saldu nahian. Ehunka ikasle Espainiako Estatuko zenbait unibertsitatetan akanpadak antolatzen ari diren bitartean, Palestinar Estatua aitortu du gobernu espainiarrak teoriarik, baina Israelekin dituen harremanak mozteko inolako intentziorik gabe. Alderdiaren base sozialaren araberrako zein hauteskunde ezberdinetarako dituzten beharren araberrako diskurtsoaren aldaerek agerian uzten dute zein den sozialdemokraziaren papera, nola diren haien balizko idealak saltzeko gai kapitalismoaren interesen defentsarik sutsuenean. Pentsa liteke munduko gobernu progresistena omen duen herrialde batean, ezberdintasun ekonomiko zein sozialak gutxitu egingo zirela, baina ez da egon sumatu daitekeen aldaketarik gure inguruko bizitzetan.

Bai estatuko gobernurako zein EAErrako egindako kanpainak ez dute izan Europar hauteskundeetako kanpainak izan duen seriotasuna. Sumar alderdiak, adibidez, Tik-Tok lotsagarrien bidez bilatu du gazteongana hurbiltzea, edozein enpresak egingo lukeen modura, gazteok erabiltzen dugun hizkuntza baliatuz beren partidua saltzeko, dagoeneko hori besterik ez dute-eta egiten: haien produktua Podemosena, PSOErena edo beste edozeinena baino hobea dela azalertzaren saiartzea. Eraldaketa errealek gauzatzeko ezintasunak ez die beste aukerarik uzten, eta sare sozialek orain politika instituzionalean jokatzen duten papera baliatu behar dute. Ez da horrelako zeozer egiten duten aldia: duela ez hain-

Gure bizitza bera dela gure kanpaina elektoral amaigabea, aurrera jarraituz gure konbikzioetan tinko, gure jardun politikoa beti doalako hautetsontzi bat baino haratago, inoiz ez dugulako parlamentuarekin nahikorik izango, dena nahi dugulako

beste, Espainiako kongresuan bilatzen zuten birala egiteko moduko bideoa. Pablo Iglesias, Gabriel Rufián eta Aitor Estebanek, eta baita Oskar Matutek ere, beren interbentzioa Twitterren biralizatzea zuten helburu, bakoitzak bere estiloan. Orain, garaiekin batera aldatuz, Tik-Tokera egin dute salto, zuten seriotasun apurra bidean zehar galduta. Ez nabil sare sozialak erabili behar ez direnik esaten. Argi dago milaka pertsonarengana heltzeko biderik errazena direla, eta horretarako erreminta moduan ulertu behar ditugu sare sozialak, agitazio politikorako bide gisa. Arazoa ez da hori.

Guk, ordea, beti argi jokatu behar dugu, eman nahi dugun itxura zein den jakinda eta horren alde jokatuz, gure diskurtsoan tinko mantenduz eta ulertaraziz, ahal den heinean behintzat, zeintzuk diren gure ideaiak, eta, batez ere, zein den gure norabidea. Hori plazaratzeko mila modu daude, mila artikulu eta Twitter-hari, baina hau dena argi geratzeko modu onenetarikoak gure jarduna da (komunikazioari duen garrantzia kendu gabe, noski). Azkenean, faxismoa geldituko dutela zin egiten digute urtetik urtera, alokairuen prezioetan eskua sartu eta miseriatik aterako gaituztela, etxegabetxeak magia baliatuz desagerraraziko dituztela eta abar; inora ez doazen promesak, edonola ere. Nik ordea, faxistak Soraluzetik botatzen ikusten ditudanak, etxegabetxeen aurrean gorputza jartzen ikusten ditudanak, Palestinako erresistentziaren alde beldurrik gabe agertzen ikusten ditudanak, beti dira komunistak. Hemen geratzen da agerian gu garena, egin behar dena egiteko gaitasun eta konpromisoa daukagula, gure bizitza bera dela gure kanpaina elektoral amaigabea, aurrera jarraituz gure konbikzioetan tinko, gure jardun politikoa beti doalako hautetsontzi bat baino haratago, inoiz ez dugulako parlamentuarekin nahikorik izango, dena nahi dugulako. ●

Argitalpena

2024KO EKAINA

EUSKAL HERRIA

Koordinazioa,
erredakzioa
eta diseinua

**GEDAR LANGILE
KAZETA**

Web

GEDAR.EUS

Sare sozialak

TWITTER ETA
INSTAGRAM

@ARTEKA_GEDAR

Kontaktua

**HARREMANAK@
GEDAR.EUS**

Harpidetza

**GEDAR.EUS/
HARPIDETZA**

Edizioa

**ZIRRINTA
KOMUNIKAZIO
ELKARTEA**

AZPEITIA

Lege gordailua

SS-01360-2019

ISSN

2792-4548

Lizentzia

arteka